

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 114. ÉVFOLYAMA

1979. MÁJUS • XXVIII. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

A Szegei Erdészeti Technikumban 1964. évben végzett hallgatók címüket kö-
zöljük érettségi találkozó szervezés céljából VOLFORD ERZSEBETTEL, Kis-
kunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság, Kecskemét, József A. u. 2. 6001. Pf. 8.

TARTALOM

Erdészeti és Faipari Tudományos Ülés — 1979. március 14—15. — — — — —	193
<i>Dr. Csizmadia Ernő: Megnyitó</i> — — — — —	194
<i>Dr. Soós Gábor: Az erdészet és a faipar fejlesztése</i> — — — — —	198
<i>Dr. Kivátyi Ernő: Az erdészet és az elsődleges faipar irányítása</i> — — — — —	207
<i>Dr. Pál István: Az erdészeti kutatás helyzete és fejlesztése</i> — — — — —	215
<i>Barányi László: A kutatás és a gyakorlat kapcsolata a Kiskunsági EFAG-ban</i> — — — — —	220
<i>Dr. Prázdák János: A kutatás és a gyakorlat kapcsolata a faiparban</i> — — — — —	225
<i>Tollner György: A kutatás és a gyakorlat kapcsolata a vadgazdaságban</i> — — — — —	227
A szekcióülések — — — — —	230
<i>Dr. Amrik László, Krämer Antal, dr. Balogh Gábor: Farostlemezzártás akácfaiból</i> — — — — —	232

A címlapon: A főváros egyik legöregebb akácfaja az MTA székháza előtt Budapesten (Fotó: ERTI, Michalovszky I. felvétele)

A hátapon: Dr. Simon Miklós egyik nyárlőrincsi, mélyfűrésos összehasonlító-kísérleti telepíté-
sének kitermelési adatai.

СОДЕРЖАНИЕ

Научная сессия лесного хозяйства и деревообрабатывающей промышленности 14—15 марта 1979 г.	193
<i>Д-р Чизмадия Е.: Вступительная речь</i> — — — — —	194
<i>Д-р Шоу Г.: Развитие лесного хозяйства и деревообрабатывающей промышленности</i> — — — — —	198
<i>Д-р Кивалли Е.: Руководство лесным хозяйством и деревообрабатывающей промышленностью</i> — — — — —	207
<i>Д-р Пал И.: Положение и развитие лесохозяйственных научных исследований</i> — — — — —	215
<i>Бараньи Л.: Связь научных исследований и практики в Кискунагском лесхозе</i> — — — — —	220
<i>Д-р Працак Й.: Связь научных исследований и практики в деревообрабатывающей промышленности</i> — — — — —	225
<i>Толлер Г.: Связь научных исследований и практики в охотничьем хозяйстве</i> — — — — —	227
Заседания секций — — — — —	230
<i>Д-р Амрик Л., Крамер А., Д-р Балог Г.: Производство волокнистопрессованных плит из древесины акации</i> — — — — —	232

CONTENS

Scientific Session on Forestry and Forest Industries — 1979. 03. 14.—15. — — — — —	193
<i>Dr. E. Csizmadia: Keynote address</i> — — — — —	194
<i>Dr. G. Soós: The development of Forestry and Forest Industries</i> — — — — —	198
<i>Dr. E. Kivátyi: The control of Forestry and Forest Industries</i> — — — — —	207
<i>Dr. I. Pál: The development of Forestry Science</i> — — — — —	215
<i>L. Barányi: The contact of Science and Practice in teh Kiskunsági Erdőgazdaság (Kiskunság State Forest Enterprise)</i> — — — — —	220
<i>Dr. J. Prázdák: The contact between Research and Forestry in the Wood Industry</i> — — — — —	225
<i>Gy. Tollner: Cooperation between Science and Wildlife Management</i> — — — — —	227
Sessions — — — — —	230
<i>Dr. Amrik L. Krämer A. dr. Balog G.: Plate-rolling from locust wood-fibre</i> — — — — —	232

A Z E R D Ő

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkeszti Keresztes Béla akadémikus. A szerkesztőség címe: Budapest, II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: Budapest, Pf.: 17. 1277. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest, VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: Budapest, Pf.: 223. 1906. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai; előfizethető még a Posta Központi Hírlapiroda (Budapest, József nádor tér 1. 1900) és a lapterjesztéssel foglalkozó, egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 66,— Ft, egyes szám ára: 5,— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv és Hírlap Kúlföldi Kereskedelmi Vállalat (Budapest, Pf.: 149. H—1389), az évi előfizetés ára: 75.

Révai Nyomda Egri Gyáregysége, Eger. Felelős vezető: Vilcsék János.

Index: 25 208

HU ISSN 0014—0031

ERDÉSZETI ÉS FAIPARI TUDOMÁNYOS ÜLÉS

1979. MÁRCIUS 14-15.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Kutatási és Szakoktatási Főosztálya, Erdészeti és Faipari Hivatala, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztályának Erdészeti Bizottsága az Erdőgazdasági és Faipari Kutatások Tanácsának, az Erdészeti Tudományos Intézetnek, a Faipari Kutató Intézetnek, az Erdészeti és Faipari Egyetemnek, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Vadbiológiai Kutató Állomásának és az Állami Erdőrendezőségek Műszaki Irodának a közreműködésével kétnapos erdészeti és faipari tudományos ülést rendezett Budapesten, az Akadémia helyiségeiben.

Hagyományos seregszemléje volt ez már az ágazat kutatóinak és felvonultak mellettük a gyakorlatban eredményesen kísérletező legjobb szakemberek is. A megnyitó plenáris ülésnek általános gazdaság- és tudománypolitikai kérdésekkel foglalkozó előadásai után hat szekcióülésen összesen ötvenhat szakelőadás adott számot a legújabb kutatási eredményekről és KERESZTESI BÉLA akadémikusnak, az ERTI főigazgatójának a VIII. Erdészeti Világkongresszusról tartott vetített képes beszámolója tetőzte be a hatalmas programot. Mind az előadások, mind a beszámoló nagyszámú érdeklődőt vonzott, nem csak a plenáris ülés, de az egyes szekcióülések is zsúfolt termekben zajlottak. Az érdeklődés mélysége a több helyütt is számos hozzászólásban nyilvánult meg.

Az ülésszakot az Akadémia dísztermében DR. CSIZMADIA ERNŐ akadémikus, az MTA Agrártudományok Osztályának elnökhelyettese nyitotta meg, felhasználva ezt az ünnepélyes alkalmat az Erdészeti Bizottság munkájának részletes méltatására. Ezt követően DR. SOÓS GÁBOR államtitkár ismertette az ágazatirányítás elgondolásait az erdészet és a faipar fejlesztéséről, DR. KIRÁLYI ERNŐ, a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatal vezetője vázolta az ágazat irányítási rendszerét. DR. PÁL ISTVÁN, a MÉM Kutatási és Szakoktatási Főosztályának vezetője adott betekintést az erdészeti kutatás jelen helyzetébe és a vele szemben álló feladatokról, s végül üzemi részről BARÁNYI LÁSZLÓ, a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság igazgatója, DR. PRAZSÁK JÁNOS, a Fűrész- és Hordóipari Vállalat igazgatója, valamint TOLLNER GYÖRGY, a Budavideki Erdő- és Vadgazdaság igazgatója adott számot a kutatás és gyakorlat kapcsolatáról.

A plenáris ülésen elhangzott előadásokat a következőkben adjuk közre.

DR. CSIZMADIA ERNŐ:

MEGNYITÓ

Hagyomány immár, hogy ilyentájt, tavasz elején akadémiánk szép, régi előadótermeit két napon át az erdészek töltik meg. A többszáz gyakorlati szakember behozza a tavaszt váró erdő friss levegőjét. A kutatók bemutatják előző évben elért, a termelésbe bevezethető eredményeiket, s utána megkezdődik a párbeszéd, folyik a vita.

A mostani ülészakot különösen fontossá teszi, hogy az elmúlt évben a központi párt- és állami szervek új korszakot nyitó határozatokat hoztak az erdőgazdálkodás, az elsődleges faipar, a rendelkezésre álló fanyersanyag komplex hasznosítása és a fakereskedelem fejlesztésére. Továbbá: a régi Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főigazgatósága jogutódjaként megalakult a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Hivatala. Az új intézkedések elsősorban a fahasznosítást, a faipar fejlesztését állítják előtérbe, de célul tűzik ki a fafeldolgozóipar tervezett fejlesztésével összefüggő, dinamikus fatermesztés megvalósítását is. Nagy mennyiségű, a felhasználók, a faipar igényeinek megfelelő fát kell termelni. A fatermesztésben is egyre inkább előtérbe kerülnek a nemesített fajták. A fajtáknak, a termőhelyi viszonyoknak és az erdőművelési igényeknek megfelelő technológiákat és géprendszereket kell kidolgozni és alkalmazni a gyakorlatban. S mindezt sok tekintetben a ko-

rábbinál nehezebb népgazdasági körülmények között kell megvalósítani. Ez pedig megfelelő kutatóhálózat, célratorőben kidolgozott kutatási tervek, s egyre több, a gyakorlatba bevezethető kutatási eredmény nélkül nem oldható meg.

Az erdészeti és faipari kutatás irányításában, szervezésében fontos szerepe van az Agrártudományok Osztálya keretében működő akadémiai Erdészeti Bizottságnak. Tevékenységét osztályunk nagy figyelemmel kíséri, minden lehetséges módon támogatja, serkenti. Öröm számunkra, hogy hosszú évek óta ezeknek a tavaszi nagyrendezvényeknek, melyeken valamennyi erdészeti kutatóhely részt vesz, az Erdészeti Bizottság a gazdája. Immár hagyományosan a szekciók üléseit is az Erdészeti Bizottság ad hoc bizottságainak elnökei vezetik. Ők foglalják össze a viták eredményét is.

Az Erdészeti Bizottság fő feladatának az erdészeti, vadgazdálkodási és faipari ágazat koncepcióinak tudományosan megalapozott karbantartását és fejlesztését, valamint az ebből fakadó oktatási és kutatási feladatok meghatározását tekintti. Hároméves munkatervének időarányos részét teljesítette. A létrehozott hat ad hoc bizottság lefedi az egész szakterületet. Az ad hoc bizottságok által kimunkált anyagok bizottsági tárgyalására mindig meghívják az egyes területek állami és pártvezetőit, valamint a témában illetékes szakspecialistákat. A Bizottság ilyen formán kialakított kollektív javaslatát, illetve állásfoglalását juttatja el a megfelelő irányító főhatóságokhoz, szervekhez, illetve személyekhez.

Az Erdészeti Bizottság munkájának elismerését jelenti, hogy állásfoglalásai és javaslatai visszhangra találhatnak és beépülnek az irányító szervek rendelkezéseibe. Ezek a szervek nemcsak figyelembe veszik a Bizottság javaslatait, de sok esetben visszajelzik az elintézés, ill. megvalósulás módját is. Megállapítható, hogy a Bizottság elnökének, titkárnak és tagjainak is élő, közvetlen kapcsolata alakult ki az erdészet, a vadgazdálkodás, az elsődleges faipar minisztériumi, középszervi és vállalati vezetőivel és szakembereivel. Az ágazatok vezetői elismeréssel nyilatkoztak a Bizottság munkájáról, azt hasznosnak és jelentősnek minősítették.

Az eredmények azt mutatják, hogy jól érvényesül az Erdészeti Bizottság koordináló szerepe a termelésfejlesztés, kutatás és oktatás szervezése, ill. fejlesztése vonatkozásában is.

Ezideig az ad hoc bizottságok a következő anyagokat készítették el, tárgyalták meg és terjesztették állásfoglalásaikat, javaslataikat az osztály felé:

Az Erdőrendezési és Gazdaságtani ad hoc Bizottság a legjobb szakemberek közreműködésével, nagy körültekintéssel felmérte a korszerű erdőgazdálkodásnak az erdőrendezéssel, az erdőfelügyelettel szemben támasztott igényeit, valamint ezek hatását a kutatásra. Ennek a munkának a hatására máris megindult az erdőrendezési kutatásnak gyorsabb ütemű fejlesztése.

A Nemesítési ad hoc Bizottság vizsgálta a nemesített fafajták várható szerepét a fatermesztésben, és alkalmazásuk feltételeit. Az erdészeti fajtaszortiment még nem számottevő, a közelmúltban azonban 10 fenyő, több nyár és fűz, valamint akácfaajtát jelentettek be, s így várható, hogy tevékenységük nyomán a nemesítési eredmények gyakorlati alkalmazása felgyorsul.

Az Erdei környezet és Fatermesztés ad hoc Bizottság a fafajmegválasztás irányelveit vizsgálta. Az egy emberöltőt is kitevő termelési ciklus miatt ez rendkívül bonyolult probléma. Figyelemreméltó ezért, hogy valamennyi körülményt szem előtt tartva rendszer-szemléletben közelítették meg a megoldást. Ez a megközelítés felhívta a figyelmet az alap kutatások elmaradására, aminek a felszámolása az erdészet kutatóbázisával csak részben oldható meg, szükséges a

talajtan, a botanika, növényfiziológia segítségével, a partnerek megtalálását, a megfelelő intézetek közreműködését az Agrárosztály igyekszik elősegíteni.

A *Fahasználati ad hoc Bizottság* javaslatot készített a fakitermelés technikájának és technológiájának fejlesztésére. Az erdészetben ezen a szakterületen merült fel elsősorban a technika- és technológiaváltás szükségessége. Az eddig alkalmazott kisgépeknek most indult meg többcélú nagygépekkel való felváltása. Az összefüggő, bonyolult problémakörből megpróbálták a legfontosabbak kiemelését és előtérbe állítását.

A *Fafeldolgozási ad hoc Bizottság* vizsgálta az itthon kitermelt és külföldről behozott fanyersanyag korszerű ipari feldolgozásának a lehetőségét. Összefoglaló tanulmányában rámutatott arra, hogy az optimális termékszerkezetben, választékszerkezetben történő fafeldolgozás nagy lehetőségeket kínál a fa import—export mérlegünk számottevő passzívájának csökkentésére. Ugyancsak az ad hoc bizottság vizsgálta a fahulladék feldolgozásának számításba vehető új technológiáit. A hazai és az importált fából a kitermelés és feldolgozás során összesen mintegy 3,8 millió m³ hulladék keletkezik. Bár a hasznosítható hulladék az összesnél számottevően kisebb, az erdészeti és faipari kutatás előtt nagy feladatok állnak ezen a téren. Itt is szükséges, hogy a kutatásokba más tudományterületeket is bevonjunk. Ehhez az Agrárosztály igyekszik a szükséges segítséget megadni.

A *Vadgazdálkodási ad hoc Bizottság* az erdészetet ez idő szerint legtöbbször foglalkoztató kérdéssről, az erdő- és a vadgazdálkodás összehangolt fejlesztéséről készített komplex szemléletű, reális, politikus anyagot, mely nemcsak a meglévő helyzetet tárta fel ószintén, hanem alapvető javaslatokat tett a problémák megoldására is. Ezt a javaslatot felterjesztjük a MÉM illetékes vezetőihez.

Az ad hoc bizottságok hároméves munkája megfelelő kiegészítésekkel alkalmasnak látszik tudományági helyzetelemzés elkészítésére. Erre rövidesen sor is kerül. A kiegészítések elvégzésére idő is áll rendelkezésre, mert az akadémiai tisztségviselők megbízását folyó évi közgyűlésünkön 1980-ig meghosszabbítják. Kiegészítésként az Erdészeti Bizottságban kialakult vélemény szerint célszerű vizsgálni a fatermesztési technika és technológiák fejlesztésének lehetőségeit, valamint a fatermesztés, fakitermelés és fafeldolgozás alapvető közgazdasági problémáit. Az Erdészeti Bizottság vállalkozott arra, hogy 1981. első félévére elkészíti az erdészet (erdőgazdaság, faipar, vadbiológia) tudományági helyzetelemzését. Az erdészet irányítása több főhatósághoz tartozik (az erdőgazdaság irányítása 5, a faiparé 7 főhatósághoz). Az Erdészeti Bizottság alkalmas arra, hogy a különböző főhatóságok, illetőleg hozzájuk tartozó intézmények és vállalatok elképzeléseit összehangolja, a problémákat elvi vitákban tisztázza. Azt tervezzük, hogy az elemzést annak idején az Akadémia elnöksége elé terjesztjük.

Az Erdészeti Bizottság megtárgyalta a tudományági helyzetelemzések értékelését és megállapította, hogy a kutatóhelyek az erdészeti és faipari kutatást komplex feladatok megoldására irányították, kialakították és megteremtették a kutatóhelyek együttműködésének előfeltételeit. Az elért kutatási eredmények arányosak a személyi és anyagi feltételek növekedésével. A Bizottság úgy látja, hogy az erdészeti, faipari és vadgazdasági ágazatok tudományági helyzetelemzését célszerű összevontan, komplexen végezni. Vállalkozik az ilyen komplex tudományági helyzetelemzés kidolgozására. Javasolja, hogy az elemzéssel kapcsolatos végleges álláspont kialakítása kerüljön az elnökségi szintre, figyelembe

véve, hogy az MTA Elnöksége ilyen formában még nem foglalkozott a fagazdasági kutatások helyzetével.

Az Erdészeti Bizottság állást foglalt „A VI. ötéves terv fagazdasági tudományági koncepciótervé”-vel kapcsolatban is. Javaslatában az alábbi kutatási témaköröket határozta meg:

- fatermesztés és fakitermelés fejlesztése,
- a faanyagok mechanikai és kémiai feldolgozása,
- az erdészet és faipar alapkérdéseinek kutatása,
- a vadgazdálkodás fejlesztése.

Meghatározta továbbá az egyes témakörökön belül a kutatási célokat téma-csoportonként is.

A kutatási feladatok közül kiemelte „Az erdészeti erőforrások hasznosításának komplex vizsgálata” kutatási feladatot, mint olyat, amely távlatilag tekintve jelentős társadalmi-gazdasági fontossággal bír.

Állást foglalt különböző feladatok megoldására legalkalmasabb kutatóhelyek (koordináló intézetek) kérdésében. Ugyancsak meghatározta azokat a konkrét, jelentős eredményeket, amelyeket a kutatóhelyek az elmúlt időszakban értek el és foglalkozott a realizálható eredmények hasznosításának feltételeivel. Megvizsgálta, melyek azok a témák, ahol a hazai kutatásnál előnyösebb megoldás, elsősorban nemzetközi együttműködés jöhet számításba.

A Bizottság megtárgyalta az MSZMP Központi Bizottságának 1978. március 15-i határozatát, értékelte a fagazdaság jelenlegi helyzetét és a feladatok közül az alábbiak kiemelését tartja a legfontosabbaknak:

- az új erdők területének növelését mérsékelt ütemben kell megvalósítani a racionális földhasználattal összhangban.
- Az erdősítések nagy részét a termelőszövetkezetek, állami gazdaságok rossz minőségű földterületein kell végrehajtani, a termőföldre nagyon kell vigyázni.
- Szorgalmazni kell a társulások létesítését, az erdőgazdaságok ezzel segíthetik a kis, szétaprózott erdőterülettel rendelkező tsz-ek, állami gazdaságok, vízügyi szervek erdőgazdálkodását.
- Fejleszteni kell az erdészeti irányítást, melynek során a szakmának nagyobb elismertséget és fejlesztéséhez nagyobb beruházást szükséges biztosítani.

A Bizottság elhatározta, hogy az erdészet fejlesztésével kapcsolatos gazdaságpolitikai bizottsági, állami tervbizottsági határozatokat ismételten napirendre tűzi, a pártdokumentumokból a kutatásra háruló feladatokat pedig a VI. ötéves terv fagazdasági tudományági koncepcióterve összeállításánál érvényesíteni fogja.

Az Erdészeti Bizottság további fontos munkaterülete az erdészeti könyvkiadás támogatása. A 60-as évek elején még szenzációként hatott akadémiai berkekben, hogy kiadónk erdészeti könyveket is gondoz. Magyar Pál kapitális művét az alföldfásításról azonban az osztály monográfia-sorozatában hamarosan újabb könyvek követték: Akáctermesztés, A fenyők termesztése és A tölgyek. Ezeket több kutatóból álló munkaközösségek írták, melyek jól szervezett és irányított iskolának tekinthetők. Majd megjelent az Erdészeti termőhelyfeltárás és térképezés, A szikések fásítása, Magyarország erdőtársulásai és a Magyar erdők, mely utóbbinak 1972-ben odaitélték az Akadémiai Kiadó nivódiját. Újabban pedig második kiadásban kiadtuk a Fenyők termesztését és a Magyar erdők-et, valamint megjelentek a Méhlegelő, az Erdészeti Politika és az Erdősítés c. könyvek. Legutóbbi osztályülésünkön kis-monográfiák kiadását fogad-

tuk el, ami azért jelentős nagyon, mert bennük tehetséges fiatal kutatók kapnak lehetőséget eddigi munkájuk összefoglaló bemutatására. Az olvasók pedig tömören összesűrítve kapják meg a legfontosabb erdei fafajokra vonatkozó korszerű ismereteket.

Figyelemmel kísérjük és segítjük a tudományos minősítést. Az agrártudományokban dolgozó kutatóknak ez idő szerint 14—15 %-a rendelkezik tudományos fokozattal. Az erdészetben és a faiparban fokozattal rendelkezők száma 63. Az Erdészeti Tudományos Intézet 82 kutatója közül 14-nek van fokozata, ami 17 %-os arányt jelent. Ha azonban az ERTI kutatókkal szemben támasztott követelményrendszert tekintjük, még további 21 kutatónak kell fokozatot szereznie. Sokkal kedvezőtlenebb a helyzet a Faipari Kutató Intézetben, ahol egy főnek van tudományos fokozata. Ezt talán befolyásolja az is, hogy ők is az Erdészeti Bizottság keretében működnek, a tudományos minősítés vonatkozásában viszont a műszaki tudományokhoz tartoznak. Az Erdészeti és Faipari Egyetem 123 fős oktatói és kutatói létszámából 27 főnek van tudományos fokozata, ami 22 %-os arányt jelent. Osztályunk a jövőben is serkenti és támogatja a tudományos fokozatok elnyerésére irányuló törekvéseket.

DR. SOÓS GÁBOR:

AZ ERDÉSZET ÉS A FAIPAR FEJLESZTÉSE

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar — a népgazdaság egészéhez hasonlóan — olyan fejlődést ért el, amikor a termelés mennyiségi növelése mellett már a minőségi és hatékonysági követelmények a meghatározók. Az intenzív gazdálkodás szakaszára jellemző követelmény nemcsak a munka módszereiben és eszközeiben kíván váltást, hanem az ágazat kapcsolatrendszerében is, irányításában is. Az erdőgazdaság és az elsődleges faipari termelés olyan felkészültséget kíván az ágazat dolgozóitól, mely lehetővé teszi számukra, hogy a gyorsan változó és egyre bonyolultabb feltételek mellett is eredményesen teljesítsék feladataikat. E munkában kiemelkedő szerepe van a tudománynak, melynek az új kérdésekre nemcsak egyszerűen választ kell adnia, hanem közvetlenül részt kell vállalnia és állandó jelenlétével biztosítania a célkitűzések megvalósításának sikerét. Ma már csak tudományosan megalapozott, magas színvonalon szervezett termelés képes eredményesen megbirkózni a megnövekedett szakmai és társadalmi követelményekkel.

Az erdőgazdaság és elsődleges faipar jelenlegi helyzete

Az erdőgazdálkodás és elsődleges faipar elmúlt évtizedek alatt elért eredményei nem választhatók el a tudományos munkától, a kutatók tevékenységétől. Ma már ennek eredményeként az ágazat fokozott mértékben tud részt vállalni az erdővel és az elsődleges faiparral szemben támasztott termelési és társadalmi igények kielégítésében.

Az erdő az évtizedek óta végzett céltudatos munka eredményeként egyre fokozottabban képes funkcióinak betöltésére, a faanyag természetzésére, védelmi és üdülési, valamint vízgazdálkodási feladatai ellátására. Ismeretes, hogy az ország erdőterülete az elmúlt három évtizedben 450 ezer ha-ral nőtt, ma megközelíti a 1,6 millió ha-t. Az erdőterület aránya az ország egész területéhez viszonyítva ma már 17⁰/₀. Az erdő területével összhangban nőtt az erdők élőfa-készlete és a kitermelhető fatömeg. Az élőfakészlet az 1950. évi 120 millió m³-rel szemben ma 200 millió m³-en felül van, a kitermelési lehetőség pedig ugyan ezen idő alatt 3,1 millió m³-ről több, mint 7 millió m³-re növekedett.

Erdőgazdálkodásunk sajátossága a többszektorúság. Az erdők 73⁰/₀-a állami, 26⁰/₀-a szövetkezeti és 1⁰/₀-a magántulajdonban van. A nagyszámú és elaprózott termelőség-szövetkezeti erdőterületek előtérbe helyezték a szervezett gazdasági együttműködés gyors ütemű kialakítását. E téren még csak kezdeti eredményeink vannak, széles körű kiterjesztése a következő időszak feladata.

Az erdőgazdálkodási ágazat fejlesztését meghatározta, hogy az elmúlt években és még ma is, a munkacső kibocsátó szektorok közé tartozik. A munkaerő-csökkenést gyorsította az

- átlagosnál gyengébb színvonalú szociális ellátás,
- a munkahelyre történő szállítás csak részleges megoldása,
- a munkakörülmények egészségre ártalmas volta, a nehéz fizikai munka,
- a viszonylag kevesebb kereset.

A munkaerő-csökkenést a technikai színvonal növelésével kellett és kell elensúlyozni. A technikai váltásban eddig a művelet-gépesítés volt az uralkodó. Ennek következménye, hogy ma az egyes műveletek gépesítettsége eltérő és így az aránytalanság miatt az eszközhatékonyság, a technikai ellátottág fokozatos növekedése ellenére, kedvezőtlenül alakul.

A rekonstrukció és fejlesztés eredményeként az elsődleges faipar ma már 3 millió m³ gömbfát dolgoz fel. A fűrészipar rövidesen befejeződő rekonstrukciója mellett új iparágak alakultak ki, mint a farost- és forgácslap-gyártás. Az eredmények mellett azonban jelentős elmaradásaink is vannak, mint például az enyvezett-lemez- és bútortalap-üzemek, amelyek műszakilag elavultak.

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar hatékonyságát és megítélését is nagymértékben rontotta, hogy az ágazat fejlesztése szempontjából jónéhány jelentős beruháznál súlyos beruházási, üzembehelyezési és üzemelési problémák jelentkeztek. Ezekre a jövőben fokozott figyelmet kell fordítani. További problémát jelent a faanyag korszerűtlen tárolása, mozgatása és védelme, ugyanakkor faanyag-forgalmazásunk szervezettségének fogyatékoságai sem szolgálják a favagyunk legésszerűbb felhasználását. Az erdőgazdálkodásban és az elsődleges faiparban még meglévő fogyatékoságok ellenére megállapítható, hogy az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar fejlődése kielégítő volt, időarányos tervteljesítése meghaladta az V. ötéves terv előírásait, javult szolgáltató-képessége a népgazdaság igényeinek kielégítésében.

Az erdészet és elsődleges faipar 1979. évi fejlesztési célkitűzései

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar feladata most és a következő években az, hogy az eddig elért eredmények figyelembevételével teljesítse az V. ötéves terv előirányzatait és ezzel megalapozza a VI. ötéves tervet. Az erdőgazdaság és a faipar 1979. évi tevékenységének ezt a megfogalmazott célt kell szolgálnia. E feladatok alapjaiban megegyeznek a népgazdasági szinten is fennálló követelményekkel, mint:

- a termelés színvonalának, szerkezetének és hatékonyságának javítása,
- a tőkés import csökkentése, az export fokozása a fizetési mérleg egyensúlyának javítása érdekében,
- a folyamatban levő beruházások befejezésének meggyorsítása és zavartalan termelésbe állítása, új beruházások feltételeinek szigorítása a gazdaságosság és hatékonyság érdekében. E követelmények nemcsak a népgazdasági gazdaságpolitika alapját, hanem ágazati célkitűzéseink szerves részét képezik.

Az 1979. évben a bruttó termelési érték tervezett növekedési üteme az erdőgazdálkodásban 4,5%, az elsődleges faiparban 4,2%. A tervezett együttes növekedési ütem 4,4%, ez változatlan áron 3—3,5%-os növekedést jelent és megfelel az V. ötéves tervidőszak időarányos növekedési ütemének. Első helyen, mint népgazdaságunk területén a hatékonyság javítása, a gazdaságos termék-szerkezet megvalósítása áll. Ennek érdekében:

- az anyagtakarékossággal, a kizozatal javításával, a munka- és technológiai fegyelem megszilárdításával el kell érni a hatékonyság növelését;
- a termékszerkezetet a belföldi és export-piac keresletéhez kell igazítani, meg kell szüntetni a gazdaságtalan termékek gyártását;
- növelni kell a gazdaságos tőkés exportot, ugyanakkor az importnál észszerű takarékoság megvalósítására kell törekedni;
- pénzügyi fegyelem megszilárdításával, ésszerű takarékosággal növelni kell a gazdálkodás eredményét.

Összességében: minél nagyobb igényességgel kell gazdaságosan kielégíteni a népgazdasági szükségleteket. Az erdészeti szaporítóanyag-termelésben, a vetőmag- és csemetegazdálkodásban a túltermelés elkerülésével megfelelő koordináció mellett, biztosítani kell az erdőgazdálkodást folytató szektorok igényeinek megfelelő folyamatos termelést. A feladatok sikeres megvalósítása megkívánja, hogy az arra alkalmas erdőgazdálkodó szervezetek az eddigieknél lényegesen kezdeményezőbben szorgalmazzák és szervezzék a kölcsönös érdekeken nyugvó együttműködések, gazdasági társulásokat.

Az erdőfelújításoknál legfőbb célkitűzés a vágásfelújítási hátralékok felszámolása. Ennek érdekében az erdőfelújítások első kivételét mintegy 4%-kal kell növelni az előző évihez viszonyítva. Az erdőtelepítések előirányzata közel az előző 1978. évvél azonos, kereken 10 ezer hektár.

A fakitermelésnél a tartalékok kihasználásával a termelést mintegy 6—7%-kal kívánjuk növelni. A kitermelés ilyen mértékű növelése feltétele:

- a hazai igények zavartalan kielégítésének,
- a jugoszláv—magyar cellulózipari együttműködésből adódó kötelezettségek teljesítésének,
- a népgazdasági tervben előírt tőkés export teljesítésének.

A fafeldolgozásban a kapacitások optimális kihasználására kell törekedni. A mennyiségi növeléssel szemben a fajlagos kizozatal emelését és a minőség javítását szorgalmazzuk.

A vadgazdálkodásban a vadkárak csökkentése és minőség-javítás érdekében

is olyan mértékű vadállományt kell kialakítani, mely megfelel az erdő eltartó-képességének és jobban kihasználhatjuk a vadállományunkban rejlő gazdasági lehetőségeket.

A faanyag-ellátási forgalmazási feladataink jelentős erőfeszítést igényelnek, mivel a legtöbb fatermékben az igények meghaladják az előző évi szintet. A forgalmazási feladaton belül kiemelten kell kezelni az export-áruálapot növelő beruházások exportkötelezettségét és a jugoszláv—magyar cellulózipari együttműködésből adódó feladatainkat.

1979-ben további 0,5⁰/₀-os munkaerőcsökkenéssel számolunk. Ugyanakkor jelentős erőfeszítéseket kell tenni a munkaerő-szerkezet változtatására, a képzetesebb, a korszerű technikát hatékonyan működtetni képes szakmunkaerő arányának növelésére, speciális képzésére és továbbképzésére. Emellett minden lehetőséget ki kell használni az ágazatban dolgozók élet- és munkakörülményeinek gyorsabb ütemű javítására.

A szigorúbb közgazdasági szabályozók' nyomán 1979. évben a beruházások az erdőgazdálkodásban 4–5⁰/₀-kal növekednek, a faiparban pedig 33⁰/₀-os csökkenés várható. Az erdőgazdálkodásban a munkák arányos gépesítettségi szintjét tűztük ki célul, továbbá a megkezdett rekonstrukciók befejezését indokolt megvalósítani. A faiparban a megkezdett beruházások befejezését kell gyorsítani. A forgalmazás területén a forgalmazó telepek gépparkjának korszerűsítését, a készletezési körülmények javítását és a faanyag védelmét szolgáló feltételek megteremtését kell megvalósítani.

Az 1979. évre vázolt célkitűzések méginkább olyan feladat elé állítják gazdálkodó szervezeteinket, hogy azokat csak a tudomány eredményeinek fokozott hasznosításával tudják jól megoldani. Ezért a tudománynak ott kell lennie a mindennapok gyakorlatában. Egyrészt a már elért eredmények gyakorlati átültetésében, másrészt a végrehajtás közben jelentkező problémák tudományos megoldásában várjuk a tudósok és a kutatók segítségét. Az egyes fontosabb szakterületen a következő fejlesztési feladatok várnak sürgős megoldásra:

— a korszerű nagyüzemi szaporítóanyag-termelésben, ehhez a szektorok közötti együttműködés megteremtésében, a makktermés szakaszosságából adódó problémák áthidalásában, korszerű mag- és csemetermelési eljárások elterjesztésében várunk hathatós, tudományosan megalapozott segítséget;

— az erdőfelújításoknál a természetes felújítások és a mesterséges alátelítések összefüggésében olyan előrelépés szükséges, mely biztosítja a tartamosság figyelembevételével kitermelhető fatömeg hasznosítását anélkül, hogy vágásfelújítási hátralékaink növekedésével kellene számolnunk. Minél előbb megnyugtató megoldást kell találnunk erre az évek óta vajdó kérdésre. Ellenkező esetben az V. ötvés tervnek az az előírása, hogy az erdőfelújítási hátralékokat a tervidőszak végére fel kell számolnunk nemcsak, hogy nem teljesül, hanem a helyzet tovább romlik. Így következhet be az a helyzet, hogy a véghasználati lehetőség a tartamosság követelménye alapján adott, de a felújítatlanság miatt nem realizálható. Ez nemcsak a népgazdaság faanyagellátását zavarja, hanem export lehetőségeinket is korlátozza;

— az erdősitések ápolásánál, pótlásánál olyan technológiára van szükség, amely mellett a befejezettség állapota az eddigiéknél lényegesen előrelátóbban tervezhető és az átadás egyenletessége biztosítható, anélkül azonban, hogy az erdősitési, ápolási költségek emelkednének;

— az erdőnevelési munkák végrehajtását technológiai és közgazdasági okok hátráltatják. Az innen kikerülő faanyag gyenge minősége közismert. Arányának a növelése az összes fatömegben belül kétségtelenül hátrányosan befolyá-

solja a gazdálkodó szervezet jövödelmezöségét és a viszonylagosan magas élőmunka igénye miatt — magas bérigénye, hiányzó munkaerő — okoz problémát. Az erdő értékének, minőségének növelése szempontjából azonban döntö, hogy a fiatal korú nevelési munkákat időben maradéktalanul elvégezzük. A vállalati érdekeltiséget biztosító közgazdasági környezet kialakítása a bázis szemléletű tervezési rendszerrel szemben a változó feltételekre alapozó tervezési rendszer kidolgozását igényli. A közgazdasági környezet megteremtése mellett azonban racionális és a munkaerőt kiváltó erdőnevelési módszerek sürgös kidolgozására és bevezetésére van szükség;

— a kitermelési lehetőségeinktől időarányosan elmaradtunk. Ez jelzi, hogy a fakitermelés fejlesztésében is jelentös feladat vár a tudományra. A technikai váltás e területen is megkezdödött. A nagyteljesítményű fakitermelő gépek kihasználásának alacsony szintje a kérdés tudományos megoldását sürgeti. Egyrészt meg kell határozni, hogy a folyamat-gépesítés, amely biztosítja a kapcsolódó gépek kapacitásának összhangját, milyen gépek beszerzését teszi szükségessé. Ezen túlmenően a gépek kihasználásának feltétele, hogy munkábaállítással egyidőben adaptálható technológia álljon rendelkezésre, ami egyrészt típustechnológiák sürgös kidolgozását teszi elkerülhetetlenné, másrészt pedig ezen típustechnológiák munkahelyi adaptálásának módszereit is még adja;

— a fafeldolgozási tevékenység területén az alapanyagtárolás, a fajlagos kihozatal növelése, méretpontosság és a készáruraktározás azok a területek, ahol jelentös előrelépést várunk. Lényegében az e területen mutatkozó elmaradás zavarja a felhasználó ágazatok és az elsődleges faipar kapcsolatát, kapcsolatának fejlődését. A magasabb technikai színvonalon dolgozó iparágak megfelelő minőségű és készütségi fokú fatermékkel történő zavartalan kiszolgálása feltétele az elsődleges fafeldolgozás hosszú távú fejlesztésének és hatékony működésének;

— a faanyagellátásban, forgalmazásban az 1979. évi előirányzat teljesítése megköveteli, hogy a tárolás színvonalában, technikai ellátásban, a forgalmazás módszereiben a tudomány eredményeit széles körben hasznosítsuk;

— a munkaerő-gazdálkodásban olyan felkészütségi szerkezet változást kell elindítani, amelyik megfelel a technikai váltás színvonalának. A munkaerő felkészítésének az elhanyagolása hosszabb időre gátolhatja az ágazat dinamikus fejlődését. A munkaerőnek a gyorsan változó feltételekhez való alkalmazkodása csak állandó, tudományosan megalapozott neveléssel és szervezett képesséssel, illetve továbbképzéssel biztosítható;

— a beruházások vonatkozásában elsősorban a beruházások műszaki és gazdasági megalapozását szolgáló munkához várjuk a kutatás segítségét. A kivitelezésnél a beruházási munka szervezési módszereiben az ágazati sajátosságok figyelembevételével sok még a javítani való. Állandóan visszatérő probléma a beruházások betüzelése. Ma már elfogadhatatlan az a gyakorlat, amelyik a korábbi rutinra épít és megfelelkezik arról, hogy a tapasztalat egy korábbi technikára vonatkozik. A fejlődés jelenlegi időszakában a korszerű technikát már nem lehet hagyományos módszerekkel üzemeltetni és irányítani. Ehhez már korszerű, tudományosan megalapozott módszerekkel és az azt tudatosan alkalmazni képes, a korszerű üzem- és munkaszervezést ismerő és érvényesíteni tudó irányítókra van szükség.

Célkitüzéseink hatékony megvalósításához jelentös tartalékkal rendelkezünk, amelyeket a korszerű munka- és üzemszervezés hozhat felszínre. Már eddig is igénybe vettük ennek a tartaléknak a feltárásához kutatóinkat és a jövőben ezt az igénybevételt fokozni szeretnénk. Egyes vállalatok szervezetségi szín-

vonalaának értékelése számos, általánosan is hasznosítható eredménnyel járt. A munka- és üzemszervezés — bár nem igényel nagy anyagi beruházásokat, eredménye azért mégsem ingyenes. Aprólékos, kevésbé látványos szellemi munka előzi meg egy-egy új módszer elterjesztését, a hibás gyakorlat megszüntetését. Ezt a szellemi befektetést kell a tervidőszak hátralevő részében elfogadtatnunk és erősítenünk, hogy az V. ötéves terv időarányos célkitűzéseit teljesítsük és megalapozhassuk az ágazat VI. ötéves terv célkitűzéseinek teljesítését.

Az erdőgazdaság és elsődleges faipar középtávú fejlesztésének elgondolásai

A hatodik ötéves terv kialakításainak előkészítő munkáit most végezzük. Így az erdőgazdálkodásnak és elsődleges faiparnak még nincs VI. ötéves terve, így a középtávú fejlesztés néhány rendező elvről lehet szólni, amelyeket egyrészt a termelői, másrészt pedig a felhasználói oldal adottságai határozzák meg. Termelői oldalról:

- az erdők fajajösszetétele és minősége, ezzel összefüggésben a kitermelhető fatömeg és a belőle termelhető erdei fatermékek;
- az elsődleges fafeldolgozás kapacitása, az általa előállítható termékek mennyisége és minősége, illetve gyártmány-összetétele

határozzák meg, a felhasználói oldalról a meghatározó tényezők:

- a továbbfeldolgozóipar jellege és kapacitása és
- a felhasználói, fogyasztói szokások.

A felsorolt tényezők közül az erdők szerkezete inkább hosszú távon ható tényező, míg a többi középtávon fejlesztéssel, szakmai munkával befolyásolható.

Az V. ötéves terv várható teljesítése és a jövő fejlődésének prognózisa alapján az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar további fejlesztési feladatai a következőkben fogalmazhatók meg. Az erdőgazdálkodás feladata:

- a jobb állomány szerkezet kialakítása és az erdőterület fokozatos növelése, s ezzel a jövő faellátása nagyobb arányainak hazai termelésből való kielégítése,
- a fakitermelési lehetőségek minél teljesebb kihasználása, a vágásérett állományok kitermelése, s ezáltal a tervidőszak faellátásának javítása.

A fafeldolgozás feladata:

- a kitermelt faalapanyag minél szélesebb körű hasznosítása,
- a fafeldolgozás során minél értékesebb termékek gyártása,
- az import kiváltásának előmozdítása,
- az export-árualap lehetőségek szerinti bővítése.

Az előzetes számítások alapján változatlan áron számított bruttó termelési érték növekedését az erdőgazdálkodási ágazatban 15—20%-os, az elsődleges faipar szakágazatban 20—25%-os fejlesztés programozható.

A következő tervidőszakban az üzemtervi előírásoknak megfelelő erdőfelújítások maradéktalan végrehajtását tervezzük. Ennek keretei között:

- tovább kell folytatni az erdőszerkezet átalakítását,
- végleg fel kell számolni a még fellelhető vágásfelújítási hátralékokat.

Új erdő telepítése — a racionális földhasznosítási tervvel összhangban — mintegy 55 ezer ha-on várható. Az új erdőtelepítés során érvényesíteni kell, hogy

- a szántóterület lényegében erdőtelepítés útján ne csökkenjen,
- összefüggő, nagyobb erdőtömbök keletkezzenek,
- elsősorban a fahozamot adó erdőterület növekedjék és ehhez kapcsolódva a szükséges mértékig gyarapodjék a környezetet védő zöldterület is.

A belterület, a majorok és a legelők, rétek fásítása fokozott figyelmet igényel.

Az erdősítési feladatok végrehajtásához meg kell termelni az erdészeti szaporítóanyagot a megfelelő fajú, fajtájú mennyiségben és minőségben egyaránt. Az ellátás biztonsága érdekében szükségesnek tartjuk:

- a csemetekertek további koncentrációját, korszerű nagyüzemi kertek gyorsabb ütemű kialakítását,
- a csemetekertek felszerelése során meg kell oldani a csemete-termelés komplex gépesítését és ennek keretében minden kertet öntözhetővé kell tenni és fokozatosan fel kell szerelni hűtőtárolóval és osztályozóval.

A fakitermelést az üzemtervi lehetőségek határáig kívánjuk növelni. Az erdőgazdaságokban 5⁰/₀-os, a termelőszövetkezeti szektorban 16⁰/₀-os és az egyéb gazdálkodó szerveknél 17,6⁰/₀-os, összességében 8,1⁰/₀ tervezett fatömeg-növeléssel számolunk. Ez az ágazat minden szektorában, de különösen a termelőszövetkezetekben széles körű szervezés, szakmai és műszaki megalapozottságot igényel. Jellemzi a feladat nagyságát, hogy a növekvő fakitermelést kevesebb munkaerővel kell elvégezni. A kézi munkaerő-csökkenést folyamatgépesítéssel tervezük pótolni, ami a jelenleginél gyorsabb ütemű műszaki fejlesztést — elsősorban gépesítést — igényel. Az előzetes számítások szerint a fakitermelés növekedése mellett a tűzifa-használat változatlan szinten marad. Legnagyobb mértékben a papírfelhasználás növekszik. A feladat döntő hányada e téren is a termelőszövetkezetekben jelentkezik. A fakitermelés fokozását követeli meg elsősorban a jobb hazai faellátás. Ezért:

- minden szervezési és technikai eszközzel el kell érni az előirányzott fatömeg kitermelését,
- a kitermelt fatömegből minél értékesebb, a fafeldolgozást — s ezen keresztül a faellátást — fokozott mértékben kielégítő fatermékeket kell előállítani.

A fakitermelés szerkezetében lényeges aránymódosítást nem tudunk elérni. A fenyőfűrészáru felhasználást a hazai és import rönkből végzett hazai termelésből, valamint az import fűrészáruból tudjuk fedezni. A fenyőfűrészáru termelést a tervidőszak folyamán 50—60 ezer m³-rel lehet növelni, s ehhez megvan a feldolgozó kapacitás is. Ezzel a tökéletes importot lehet kiváltani.

Az alapanyag-forrás növelése érdekében azonban

- meg kell teremteni a vékony hengeresfa feldolgozásának műszaki feltételeit,
- létre kell hozni az idom-préselt forgácsolást, ajtótokot és rakodólapot előállító új üzemet a fenyőfűrészáru-import csökkentése érdekében.

A lombos fűrészáru termeléséhez a következő években is elegendő hazai kapacitásunk van. A fogyasztói igények kielégítése I—II. osztályú bükkből szorult kiegészítő importra, a többi fafajból elegendő alapanyag áll rendelkezésre. A termelés és ellátás biztonsága érdekében

- a vékony hengeresfa feldolgozására is alkalmassá kell tenni a fűrészüzemeket,
- folytatni kell a fafeldolgozó üzemek korszerűsítését.

A lemezféleségek közül a farostlemez igényt hazai termelésből maradéktalanul ki tudjuk elégíteni. Enyvezett lemezből az éves igény — már 1979. évben — 38 ezer m³. Ilyen mennyiséget importból nem lehet fedezni. Ezért a mennyiségi, minőségi igények és a méretarányok új üzem létesítését igénylik. A bútortalapféleségek közül a faforgácslap felhasználásához a tervidőszakban — a vásárosnaményi üzem várható kapacitását is számolva — elegendő a hazai kapacitás.

Lécbetétes bútortalapból a szükségletet — a jelenlegi kapacitásunkat figyelembe véve — csak importtal tudjuk kielégíteni. Az import kiváltására meg kell vizsgálni egy hazai termelő üzem létesítését, az import relációtól függően.

Szenágothai János, az MTA elnöke, Keresztesi Béla akadémikus, dr. Lócsei Iván, az OMFB főosztályvezetője és dr. Káldy József rektorhelyettes.

Furnérból a termelést növelő kapacitásra nincs szükség, a meglévő üzemek néhány elavult gépegysége azonban cseréire szorul. Az igény és a termelés közötti különbözetet — a bútoripar választékának bővítése céljából — import útján kell fedezni.

Parkettaféleségekből az igényeket hazai termelésből ki tudjuk elégíteni. A devizakitermelő szalagparketta export miatt indokoltá válik csaphornyos parkettatermelés kisebb mértékű növelése.

A termelőkapacitások kihasználása és a belföldi ellátás biztosítása érdekében kell alakítani a faanyag külkereskedelmi tevékenységünket, a gazdaságosság és a hatékonyság érvényesítésével.

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar fejlesztésével összefüggésben alapvető követelménynek tekintjük, hogy

- javítsa az élőmunka termelékenységét,
- növelje az eszközhatékonyságot,
- segítse a fakitermelési lehetőségek kihasználását és a faanyag optimális hasznosítását.

Az erdőgazdasági munkák gépesítésének gyors ütemű fejlesztését a nehezedő munkaerőhelyzet, valamint a technikai és technológiai elmaradottság felszámolása teszi szükségessé. Enélkül a termelési feladatok végrehajtása is veszélyben forog. Az eszközállomány gyors növekedésével egyidejűleg növelni kell az értékesebb erdei választékot, elsősorban a lemezipari és I., II. osztályú fűrészrönk hányadát. A fafeldolgozás terén a hatékonyság növelése érdekében:

- javítani kell a kihozatalt, a fajlagos anyagfelhasználást,
- javítani kell a termékek minőségi összetételét,
- magasabb feldolgozottsági fokú, értékesebb fatermékeket kell előállítani,
- fokozni kell az ipari hulladékok gazdaságos felhasználását.

Az elmondottakon kívül a hatékonyság növeléséhez nagy mértékben hozzájárulhatunk az üzem- és munkaszervezés javításával, a vertikumok közötti összhang megeremtésével, a vertikálisból származó előnyök kiaknázásával, ami a folyamatos fakitermelés és anyagmozgatás, s az ezzel elérhető helyes készletgazdálkodás útján érvényesíthető. Mindebből az következik, hogy a biológiai és műszaki tudományok mellett megnő a közgazdasági munka szerepe.

A termelési és ellátási célkitűzés megvalósítása érdekében a biológiai — műszaki ellátás színvonalának növelése mellett alapvetőnek tartjuk a termelési célokat szolgáló szabályozórendszer kialakítását. Ennek alapja, hogy olyan közgazdasági szabályozórendszer alakuljon ki, amely biztosítja a gazdálkodás olyan

jövedelemszintjét, hogy a bővített újratermeléshez szükséges vállalati fejlesztési alapok felhalmozódjanak, biztosítva legyen a dolgozók pénzbeni jövedelmének, élet- és munkakörülményeinek olyan mértékű fejlesztése, amely összhangban van a más ágazatokban dolgozókéval. Emellett továbbra is indokolt bizonyos állami támogatás: népgazdasági szempontból fontos fejlesztési célok ösztönzésére.

Fejlesztési céljaink megvalósítását szolgálja az ágazati és szektorális kapcsolatok továbbfejlesztése is, melyek elsősorban termelési vonatkozásúak, másrészt viszont az ellátást és felhasználást is érintik. A termelési vonatkozású kapcsolatok elsősorban a mezőgazdasági üzemek és az erdőgazdaságok együttműködéséhez fűződnek és fakészleteink nagyobb arányú és gazdaságosabb hasznosításához elengedhetetlenül szükségesek. Ennek érdekében:

- szélesíteni kell az együttműködést, hatékonyabb gazdasági munkával elő kell segíteni az erdőgazdálkodást folytató szervek integrációját, ehhez:
- tisztázni kell az együttműködési alapjait, ki kell dolgozni az érdekelt-ségi viszonyokat, biztosítani kell a személyi feltételeket,
- célszerű az együttműködés keretében kialakítani az erdőgazdasági és fafeldolgozási termelési rendszereket.

A felhasználói együttműködésben a következő lehetőségek adódnak:

- az építőipari háttér megteremtésében előrelépést jelent az idom-préselt ajtótok bevezetése. További együttműködési lehetőség a könnyűszerkezetes építkezésben a cementkötésű forgácsolapok felhasználásának kiterjesztése,
- a bútorigipari együttműködést az alkatrészgyártás és a méretre-szabás irányában kell előkészíteni.
- a mezőgazdaság ipari háttérének kiterjesztésében a kapcsolatok szélesítése egyrészt a csomagolóeszközök és göngyölegek iránti igények fokozott kielégítése terén, másrészt az állati férőhelyek és a tárolók építésénél az előre gyártott ragasztott és szegezett fatartó-szerkezetek szélesebb körű alkalmazásával lehetséges.

*

Az ágazat fejlesztésének rövid ismertetésével kívántam bemutatni, hogy adottságainkat és lehetőségeinket figyelembe véve, az erdőszet és elsődleges faipar feladatai, fejlesztési célkitűzései jelentősek. Teljesítésük reális alapját a korábban elért eredmények, az egyre javuló technológiai színvonal, a szakmai és vezetési ismeretek állandó bővkedése és a kutatás eredményei és az a gazdaságpolitika adja meg, amelyet a Párt és a Kormány érvényesít az ágazatban.

A termelési és fejlesztési célkitűzések megvalósítása azonban egységes szemléletet, széles körű szakmai összefogást és mindenkitől fokozott helytállást kíván.

Az erdőszet és az elsődleges faipar területén a tudomány művelői az elmúlt időszakban elismerésre méltó eredményeket értek el, amelyek már megjelentek a termelés különböző területén, amiért e helyen is köszönetet mondok.

A Minisztérium vezetése nevében kérem, hogy a célkitűzések ismeretében a kutatás lehetőségeinek jobb kihasználásával, a feltételek folyamatos javításával, törekedjenek továbbra is arra, hogy saját területükön minél előbb a gyakorlat által is hasznosítható eredményeket érjenek el. Kérem a gyakorlatban dolgozó szakembereket, vezetőket: gyorsan vegyék át és alkotó módon érvényesítsék mindennapos munkájukban ezeket az eredményeket. Bizonyos, hogy az ilyen kölcsönös együttműködés az alapja az erdőszetben és az elsődleges faiparban előttünk álló nagy feladatok maradéktalan megvalósításának. Ehhez kívánok sok sikert.

DR. KIRÁLYI ERNŐ:

AZ ERDÉSZET ÉS AZ ELSŐDLEGES FAIPAR IRÁNYÍTÁSA

Társadalmi-gazdasági fejlődésünk jelen időszakában társadalmunk egyik alapvető szükséglete a szervezés és irányítás rendszerének tökéletesítése. Az irányítási funkcióknak nagy jelentőséget ad a tudományos-technikai forradalom, amelynek egyik leglényegesebb következménye a tudomány társadalmi szerepének ugrásszerű megnövekedése.

A történelmi materializmus felfogása szerint a műszaki fejlődés meghatározó szereppel bír a gazdaság növekedésében, a gazdaság szerkezetének változásában és a gazdálkodás konkrét rendjének alakításában. A műszaki fejlődésnek és a gazdaságirányítás rendjének kölcsönhatása közismert: a termelőerők folytonos változása folyamatos változásokat idéz elő a termelési viszonyokban. A termelési viszonyok konkrét megjelenési formáiban előidézett jelentősebb változások *gazdaságpolitikailag* is fontos változások, amelyeket a tudománynak és a gyakorlati gazdaságpolitikának fel kell tárnia. Megismerésük nemcsak a valóság jobb megértéséhez szükséges, hanem szocialista társadalmi viszonyaink között tervszerű, tudományos átalakításukhoz is. Ebben pedig *meghatározó a szerepe a gazdaság irányításának*. A gazdaságirányítás a gazdaságpolitikai célok megvalósítója s lényegesen három, egymással szorosan összefüggő feladatot lát el:

1. a gazdasági folyamatok figyelemmel kísérését, különösen azok *tervszerűsítésére*;
2. az állami döntések végrehajtásának ellenőrzését;
3. álláspontot alakít ki a gazdasági folyamatok befolyásolásának további teendőire vonatkozóan.

Törvényszerű, hogy a tervidőszakokban a gazdasági folyamatok egyik vagy másik eleme előtérbe kerül. A kedvezőnek vagy kritikusan ítélt gazdasági folyamatok minősítése mellett lehetőség van a szükséges intézkedések vagy elgondolások valóra váltására.

A gazdasági folyamatok tervszerűségének ellenőrzése és irányítása a *gazdasági irányító szervek feladata*, beleértve a központi tervező szerveket, a funkcionális és ágazati minisztériumokat egyaránt. Hazánkban a gazdaság központi irányítása az irányítási tevékenységet három alapformában érvényesíti, mégpedig

- a kormányzati irányítás,
- a funkcionális irányítás és
- ágazati irányítás formájában.

Az első tulajdonképpen az államhatalom Minisztertanácson keresztül érvényesített gazdasági irányító tevékenységét, a második külön e célra létesített funkcionális gazdaságirányító szervek (OT, PM, MűM, OAÁH stb.) tevékenységét jelenti.

Mielőtt előadásom fő kérdésére, az ágazati, ezen belül az erdészeti és faipari ágazati irányítás problémáinak néhány vonatkozására rátérnék, engedjék meg, hogy néhány szót ejtsek ennek a kérdésnek jogi és közgazdasági vonatkozásairól.

Jogi szempontból az ágazati irányítás a következő tevékenységi köröket foglalja magában:

- szakigazgatási (hatósági) tevékenységek,
- felügyeleti tevékenység az ágazati irányítószervhez közvetlenül rendelt szervezetek felett,
- szakmai irányítás a szakterület valamennyi szervezetére kiterjedő hatáskörrel.

Ezek közül a tevékenységek közül tulajdonképpen csak a szakigazgatási tevékenység leírása tekinthető szabatosnak. Ezt a funkciót az ágazati irányító szerv úgy látja el, ahogyan ezt számára a tételes jogszabályok előírják.

A felügyelet körébe tartozó irányítás már több problémát vet fel. Ez a felügyelet gyakran eltér a valódi felügyeleti tevékenységtől (közegészségügy, munkavédelem stb.), mert a gyakorlatban nagyon gyakran közvetlen irányítást takar. Ez azért probléma, mert a felügyelet nem az irányítással, hanem az állami ellenőrzéssel rokon fogalom. Mint utaltam rá, a gyakorlatban az ágazati vezetés a vállalati vezetők felett gyakorolt munkáltatói jogokon keresztül sokszor felügyeleti-irányító tevékenységet végez. A munkáltatói jogok gyakorlása pedig már funkcionális feladat.

A közgazdaságtan az ágazati irányítás kérdéseit az állam gazdasági irányító szerepével összefüggésben vizsgálja. Szól ugyan a közvetett és közvetlen állami irányításról, de az utóbbit csak a közvetett irányítással való összetételben taglalja. Az állami irányítás módját — a szabályozók kialakításán túlmenően — csak vázlatosan határozza meg. Talán erre vezethető vissza, hogy az új gazdaságirányítási rendszer bevezetése idején született kormányrendeletek az ágazati miniszterek részére a tulajdonosi jogoknak csupán az alapítással, átszervezéssel, vezetői kinevezéssel — leválasztási joggal és az ellenőrzéssel kapcsolatos részét ruházták.

Azt hiszem, hogy ezek a nagyon vázlatosan ismertetett problémák is kellően rávilágítanak a vállalatok makroszintű igazgatásának problémáira és ellentmondásaira. *A szervezésemélet még túlságosan fiatal tudomány* ahhoz, hogy részleteiben is kidolgozott, hatékony rendszert produkáljon, így az ágazati irányítás szervezethez és hatékonysága még országosan sok kívánnivalót hagy maga után.

Az ágazati meghatározásával kapcsolatban fel kell vetni az ún. ágazati blokk ágazati elhatárolását. Az *erdőgazdálkodás* (termelés és szolgáltatás) a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási népgazdasági ág része, — ágazati irányítás szempontjából egyértelműen meghatározott. A termelőeszköz és készletező nagykereskedelem (ERDÉRT) a kereskedelmi ág része. *A ffeldolgozóipar* egyértelműen ipari ág. Ma ugyan a *könnyűipari ágazat* része, de most dolgozunk azon, hogy elsődleges és másodlagos faipari ágazattá váljon és az elsődleges faipar a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium ágazati irányítása alá tartozzon.

Az irányítási gondokhoz ágazatunkban még egy olyan speciális gond is társul, mint az ágazat többszektorúsága. Az ország erdeinek csupán 73%-a állami tu-

lajdon, 26⁰/₀-a a szövetkezeti, 1⁰/₀-a a magánszektorhoz tartozik. Hogy a kép még színesebb legyen, az állami szektor is megosztott, mert jelentős az állami gazdaságok, a vízügyi és az egyéb állami intézmények által kezelt erdők mennyisége is.

A szocialista termelési viszonyok megadják a lehetőségét annak, hogy a társadalom a termelőerőket és a gazdasági mechanizmust céljainak megfelelően, tudatosan fejlessze, valamint, hogy az egyes szakaszokra való átmenetet tervszerűen oldja meg. A szocialista termelési viszonyok alapján létrejön a tervgazdálkodás, amely alapvetően a gazdasági fejlődés tervszerűségében fejeződik ki és az állami gazdaságirányítási rendszer útján valósul meg.

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar területén (továbbiakban összevontan a fagazdasági ágazat kifejezést használom) a gazdasági fejlődés tervszerűségét, ezzel a gazdaságirányítást is szolgáló eszközök a következők:

- a fagazdasági tervezés és a fagazdasági tervek,
- a fagazdaság intézményi és szervezeti rendje,
- a fagazdaság jogi szabályozása és jogrendje.

A fagazdasági tervezés és a fagazdasági tervek

A népgazdasági tervezéshez hasonlóan ágazatunkban a különböző időtartalmú tervek *egységes rendszert* alkotnak. Az időhorizontot tekintve a tervek három fajtája alakult ki. Az ágazat rendelkezik egy 1975—1990-ig szóló 15 éves fejlesztési, termelési koncepcióval. Ez tartalmazza a termelés és fogyasztás fő arányait és ütemét, a fejlesztés anyagi és munkaerő feltételeit és előrejelez bizonyos minőségi, hatékonysági kritériumokat. *Középtávú tervünk*, az V. ötéves terv időszakára készített tervek nemcsak országosan, hanem vállalati szinten is rendelkezésre állnak. A *rövidtávú, éves terv* népgazdasági szinten a kormány, ágazati szinten az ágazatot irányító szerv, vállalatin pedig a vállalat operatív intézkedési-cselekvési terve. A tervek között kölcsönösségi elv érvényesül: alkalmazkodunk egymáshoz, korrigáljuk egymást.

A tervezés kapcsán meg kell említeni, hogy az erdő, mint pótolható, bővíthető, de elpazarolható természeti kincs, sajátos, általában 10 évre szóló erdőgazdasági üzemtervvel is rendelkezik, amely mind a tartamos, mind a bővítettén újratermelés elvén álló, korszerű erdőgazdálkodás követelményeinek megfelelően.

A tervezést már a következő 5 éves tervidőszakot illetően tovább kell fejleszteni erdőgazdasági tájaknak, gazdasági régióknak megfelelően, amelyben a fakitermelési és fahasználati lehetőségek, továbbá egyéb input-ok és output-ok számbavételnek. Ilyen előzetes számítások alapján máris kiderült, hogy 1985-ben számottevő — mintegy 130 000 m³ — fakibocsátási képességgel csak a Mátra- és Bükkvidék erdőgazdasági táj rendelkezik.

A gazdasági hatékonysági követelmények a jövőt illetően a faiparban még jobban előtérbe helyezik a területi kapcsolatok fejlesztését, a területi integrálódást az erdőgazdaság és a faipar, az erdőgazdaság és a vegyipar között.

A regionális tervezés továbbfejlesztése révén jutunk el, abból vezetjük le a kisebb területi egységek viszonylag komplex, elsősorban „*faanyaghasználat*”-centrikus tervezését. Csak így és csak ezáltal biztosítható, hogy a társadalom erőforrásait, elsősorban faanyagfeldolgozást illetően *hatékonyan vezéreljük*. Amíg 1950—1975 közötti időszak stratégiai jellegű feladata az élőtakészet, a nyersanyagbázis megteremtése volt, addig a ma és a következő időszak stratégiai feladatává — az erdőterület további növelése mellett a favagyon okszerű, minél nemesítettebb hasznosítása, az ipari feldolgozás erőteljes fokozása vált.

Az intézményi és a szervezeti rendszer

Népgazdasági szinten az *intézményi rendszer*hez tartoznak a gazdaságirányítás állami szervei, főleg a központi irányítás funkcionális és ágazati egységei, de a bankrendszer is. A *szervezeti rendszert* döntően a gazdálkodás alapegységei, a vállalatok és a szövetkezetek alkotják. A fagzdasági ágazat *intézményi rendszere* a közelmúltban került korszerűsítésre, illetve korszerűsítése — legáltalós ami a szervezeti kereteket illeti — április 1-ével nyert befejezést.

1979. január 1-ével a *MÉM Erdészeti és Faipari Hivatal* — mint a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium sajátos, egyrészt szakágazati, másrészt funkcionális, tehát összességében komplex feladatot ellátó részlege alakult meg. Hatásköre kiterjed mindazokra az ágazati feladatokra, amelyeket jogszabály az ágazati miniszter kötelességévé (felelősségévé) tesz. (Természetesen azokat kivéve, amelyek kizárólag a minisztert illetik meg, azaz pl. jogalkotás, vállalat alapítása stb.).

A *hivatal irányítja* az erdőgazdálkodás és elsődleges faipar ágazatát. E tevékenysége során gazdaságpolitikai, hatósági és az állam felügyeleti jogköréből folyó feladatokat lát el. A hivatal

- kidolgozza a gazdaságpolitikai döntések meghatározásához szükséges ágazati javaslatokat; koncepciókat alakít ki a hivatalhoz tartozó ágazat fejlesztésére, gondoskodik a népgazdasági követelmények megfelelő érvényrejtetéséről;
- kidolgozza az ágazat éves, középtávú és távlati terveit, fejlesztési koncepcióit, valamint a célok elérését szolgáló közzgazdasági és jogi eszközrendszerre. Gondoskodik a termeléspolitikai célok és feltételrendszer összhangjáról;
- a népgazdasági igényeknek megfelelően a tudomány és műszaki haladás eredményeinek érvényesítésével meghatározza a termelés és a műszaki fejlesztés irányait és arányait, az ezzel kapcsolatos követelményeket, gondoskodik az ágazat termelési szerkezetének korszerűsítéséről, valamint a technológiák és eljárások fejlesztéséről. Ellátja az ágazat körében a műszaki fejlesztési feladatok irányítását. Gondoskodik arról, hogy az ország valamennyi erdejére rendelkezésre álljanak a hosszútávú erdőgazdasági üzemtervek;
- részt vesz az erdészeti és az elsődleges faipari tudományos kutatás és oktatás szakmai irányításában, fejlesztésében, végzi a Minisztérium nemzetközi együttműködéséből a szakterületét érintő feladatokat;
- megtervezi és előterjeszti az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar részére rendelkezésre bocsátott pénzügyi eszközök szektorális és területi elosztását, kezeli az erdőfenntartási alapokat és ellenőrzi azok felhasználását. Kidolgozza és szervezi az ágazat vertikális és szektorok közötti gazdasági együttműködését, gondoskodik az ágazat szervezetéről, fejlesztéséről.

Mindezeket a feladatokat úgy kell megvalósítania, hogy egyszerre kell növelni a központi irányítás hatékonyságát és a vállalati önállóságot.

Mind a szövetkezetek, mind pedig az állam gazdasági vállalkozásaiként működő állami vállalatok önállóságát magas szintű jogszabályok biztosítják (szövetkezeti törvény, vállalati törvény, polgári törvénykönyv stb.). A hivatal tehát az ágazati irányítás során a népgazdasági tervekben meghatározott célok érvényesülését *elsősorban a gazdasági szabályozórendszer és a hatósági előírások útján biztosítja*. Emellett a *felügyelete alá tartozó gazdálkodó szervezetek* vonatkozásában rendelkezik olyan további eszköztárral, amely a vállalati tevékenységet a *központilag elvárt irányba tereli*. Ezek közül a legfontosabbak:

- a vállalatok komplex ellenőrzése és értékelése, terveik felülvizsgálata,

- a magasabb vezetőállású dolgozók anyagi érdekeltségének megállapítása, irányukban a munkáltatói jog gyakorlása,
- javaslattevel vállalatok alapítására, összevonására, eszközeik átcsoportosítására, szűk körben meghatározott tevékenységre való utasítására stb.

Az erdőgazdálkodás és elsődleges faipar ágazati irányításában sajátos helyet foglalnak el az erdőrendezőségekből alakult *erdőfelügyelőségek*. A 10 erdőfelügyelőség — az igazgatási, ellenőrzési, elsőfokú hatósági feladatköre mellett — részt vesz működési területén az erdő- és faanyaggazdálkodás területi koordinálásában is. E feladatkörében különösen:

- ellenőrzi a faanyag megtermelését,
- figyelemmel kíséri területén a belső ellátást és a gazdálkodó szervezeteknek javaslatot tesz a kitermelt faanyag racionális hasznosítására,
- figyelemmel kíséri az osztársadalmi-ágazati érdekek területi érvényrejtését, illetőleg intézkedéseket kezdeményez ezek sérelme esetén,
- az erdő- és vadgazdálkodási üzemtervek ellenőrzésével gondoskodik a gazdálkodás összhangjának erősítéséről.

Az erdőfelügyelőségek *gazdaságszervező funkciójukat* tekintve tulajdonképpen az állami irányítás „helyi szervei”, vagyis ma még nem kikristályosodott eszközeivel (koordinatív, értékelő, javaslattevő) közvetíteni törekuszenek az optimális fahasznosítás, faforgalmazás stb. társadalmilag elsődleges céljainak irányába. E tevékenységük — a rájuk vonatkozó jogszabályok, továbbá a Hivatal útján — központilag irányított.

Az ágazati irányítás és a területi felelősség kapcsolata

A hatékony állami irányítás nem nélkülözheti a tanácsok aktív szerepét a gazdálkodás szervezése, és helyes irányba terelése tekintetében. A központi állami célok megvalósítása a tanácsoknak alkotmányos kötelessége. Célszerű lenne tehát, hogy a megyei tanács a tételes jogszabályokban meghatározott feladatain túlmenően

- fokozott társadalmi-politikai háttérrel biztosítson az ágazati központi célkitűzések helyi megvalósításának,
- politikai felvilágosító munkával támogassa a társadalmi-ágazati érdekeket,
- a megyei viszonyok és adottságok legjobb ismeretében (munkaerő- és kommunális ellátottság, infrastruktúra stb.) vállaljon kezdeményező szerepet az erdőgazdálkodás és elsődleges faipar korszerűsítésében, az e tevékenységet folytató és különböző szektorhoz tartozó megyei gazdálkodó szervezetek munkájának összehangolásában, az esetleges csoportérdek-ellentmondások feloldásában.

A fentebb vázolt feladat megvalósítása egyébként ma is a tanácsok munkájának szerves részét képezi. Szükségesnek véljük azonban e tevékenységnek olyan szervezett keretet adni, amely a napi munkakapcsolaton túlmenően, az eddiginél jobban biztosítaná a tervszerűséget, a folyamatosságot, kiküszöbölne az esetlegességet és végül — de nem utolsósorban — elősegítené a partnerek közötti kölcsönös bizalmat, szolgálná az álláspontok jobb megismerését.

Az előadottak alapján célszerű a megyei szakigazgatási határoknak megfelelően létrehozni a tanácsok által vezetett testületi szervet, a Megyei Fagazdasági Bizottságot. Feladata különösen:

- figyelemmel kíséri a népgazdasági tervből a megyére háruló ágazati feladatok megvalósítását, javaslatot tesz a végrehajtást elősegítő műszaki-fejlesztési, gazdasági-szervezési megoldásokra,

- javaslatot tesz a belföldi alapanyag-ellátás ütemessé tételére, a szállítások koordinálására,
- tevékenyen elősegíti a szektorok közötti együttműködés kibontakozását,
- mozgósítja a résztvevőket az esetleges rendkívüli feladatok (tűzifaellátás, gyümölcsládák stb.) megoldására,
- javaslatot tesz az ágazatot érintő célcsoportos beruházási keret felhasználására.

A Bizottság a megyei tanácsnak erdőgazdálkodási és elsődleges faipari véleményező, javaslattevő szerve.

Az intézményi rendszer előbbieken vázolt gazdasági, tartalmi és szervezeti megoldásai mellett szükséges rámutatni a szervezeti rendszer néhány hiányosságára vagy azok elemeire. Ilyenek:

- A szervezeti rendszer *szervelettel differenciált*. Pl. az 1400 erdővel rendelkező termelőszövetkezet több mint 2/3-a saját szükségletre termelő, csupán 1/3-a jelentősebb árukibocsátó. A vízügyi ágazatban a speciális rendeltetésű véd-erdők gazdasági célú hasznosítása nem képez vállalati érdeket.
- Az ágazat ipari gép- és anyagellátó háttere, továbbá szolgáltató ágazata nem kifejtett.
- A vállalatközi kapcsolatok fejletlenek, integrált termelési, technológiai rendszerek kevésbé kialakultak.

Mindezek következtében a mai időszakban a vállalati, intézményi rendszer és vezetés stabilizálására törekedve a *vállalatközi szervezeti kapcsolatok fejlesztése célszerű*.

A tervszerű gazdasági fejlődésnek, a gazdaságirányításnak harmadik alapvető eszköze a gazdaság jogi szabályozása és jogrendje. Ennek működése elsősorban a következő formákban valósul meg:

- meghatározza a szocialista gazdaság alanyait, azt, hogy milyen intézmények, szervek, szervezetek működhetnek a népgazdaságban,
- elhatárolja a gazdasági döntésekre vonatkozó hatásköröket az egyes vállalatok között (önállóság mértéke, export-import jog),
- meghatározza a gazdasági döntések tartalmát, tilalmakat állít fel, kötelező előírásokat ad,
- meghatározza az áruforgalomban való közlekedés rendjét, a felelősség mértékét stb.

A fagazdasági ágazat vonatkozásában az 1961. évi VII. törvény és az 1970. évi 28. sz. törvényerejű rendelet, valamint a végrehajtásukra kiadott 33/1962. és a 32/1970. kormányzati rendelet az alapvető szabályok. Korszerűsítésükhöz a közeljövőben hozzákezdünk.

A tervszerűség három alapvető eszköze szorosan összefügg és a gazdaság fejlesztése ezekre is hat. Ez azonban éppúgy vonatkozik a gazdaságirányítás fejlesztésére is.

Az irányítás és az érdekviszonyok szerepéről, kapcsolatáról — szinte példászerűen — néhány szót. Meggyőződésem, hogy ágazatunkban természetileg determinált jellegére tekintettel is az irányítás gyakorlatába be kell venni az *érdekképviselőket, az érdekek mozgásának alakítását, az érdekviszonyok állapotának befolyásolását*, hiszen ezáltal méginkább remélhető az emberi cselekvések alakítása, a koordinált együttműködés kimunkálása. A szocialista áru-termelés viszonyai között a vállalati érdek a következők köré összpontosul:

- a szocialista vállalat termelőtevékenységet végez;
- a termelőtevékenységnek célja a társadalmi szükségletek kielégítése;
- a termelőtevékenység indítéka az egyének szükségleteinek kielégítése;
- a szükségletek bővülő körét tevékenysége állandó (intenzív és extenzív) fejlesztésével tudja kielégíteni.

A szocialista vállalati érdek három mozzanata ezek szerint:

- a saját szükséglet kielégítése (jövedelemszerzés),
- a társadalmi szükséglet kielégítése (a termelés révén),
- törekvés a tevékenységek hatékony cseréjére (gazdálkodás).

Ezek jellemzőek a fagazdasági ágazatokban dolgozó vállalatokra is.

Az erdőgazdaság termelési folyamatának tervezésekor — az ipari tervezéssel szemben — három sajátosságot kell figyelembe venni:

- a természeti viszonyoktól való erős függőséget,
- a fa hosszú termelési ciklusát és
- az erdők növekvő környezetvédelmi szerepét.

Mivel a hazai erdők zömét kitevő kemény lombos fafajok esetében a vágás-érettségi kor 80—100 év, a gyorsan növő fafajok esetében is 20—30 év, ezért a bővített újratermelés folyamatos biztosítását szolgáló erdők nevelését nem lehet az azonnali hasznot kívánó, az anyagi érdekeltségi rendszerre alapozott közvetett szabályozások hatására bízni: ebben az esetben hatóságai rendelkezéssel kell előírni a feladatot. Ez teszi szükségessé a vágásterületek kötelező felújításának előírását is.

Az árutermelés viszonyai között az érdek alapvetően érték kategóriákban jelenik meg. A szocialista gazdaságirányítás ezeket a kategóriákat indokolt esetekben (és mértékben) tartósan eltérítheti és — gazdaságpolitikai-szociálpolitikai megfontolásokból — el is kell hogy térítse az értéktől.

A vállalati érdek végtelenül érzékenyen reagál a gazdasági szabályozásra, s amennyiben a vállalati érdekek tömegesen és általánosan szembekerülnek a népgazdasági érdekekkel, az arra vall, hogy a szabályozók előre nem látott (s nem kívánt) hatásokat váltanak ki. A szabályozók tökéletlenségéből adódó lehetőségekkel a vállalatok visszaélhetnek, ügyeskedéssel rövid távon saját érdekükben „használhatják ki” őket. Ilyenkor a vállalat szüklátó körűen jár el. Rosszul ismeri fel érdekét, vélt érdeket követ. Ezzel kárt okozhat a népgazdaságnak, a partner-vállalatainak és a fogyasztóknak. Előbb-utóbb azonban a negatív hatások visszagyűrűznek hozzá. Ezt mindannyian jól tudjuk. A szabályozás és az ösztönzés a gazdaságirányításban nem öncél, nem a vállalatok ellen, hanem a vállalatokért, az egyénekért van: a társadalmi célok megvalósításának eszköze. Mind a népgazdaságnak, mind a vállalatoknak jól felfogott érdeke a vállalati tapasztalatok felhasználása, a vállalatok aktív közreműködése a szabályozó és ösztönző eszközök alakításában.

A fagazdaság ágazati irányításában — amikor a műszaki-technikai haladás felgyorsult és a gazdaság fejlődése az intenzívebb szakaszába lépett, parancsoló szükségyszerűséggé vált a központi irányítás *eszközelemévé* „befogadjuk”, annak *szerves részévé* *tegyük a vállalati érdekképviseletet.*

Az, hogy a gazdasági folyamatok vezérlése-irányítása a népgazdasági terv-célok és a vállalati érdekek összehangolását mennyiben biztosítja, például álljon előttünk az ágazat országos, továbbá az állami erdőgazdaságok és MÉM faipari vállalatok *1979. évi terve:*

Az országos ágazati tervecélok és vállalati tervek

Elvárás beépülése a váll. tervekbe

	Országosan	MÉM erdőgazd.
Erdőtelepítés első kivitel	92 %	84 %
Erdőfelújítás első kivitel	100 %	80 %
Bruttó fakitermelés	101 %	101 %

A MÉM erdőgazdaság és a MÉM faipar területén

Váll. terv a népgazd.
elvárás %-ában

I. MÉM erdőgazdaság

Erdei fatermékekből	
iparifa	100,8 %
árbevétel	98,5 %
nyereség	99,1 %
beruházás	101,9 %

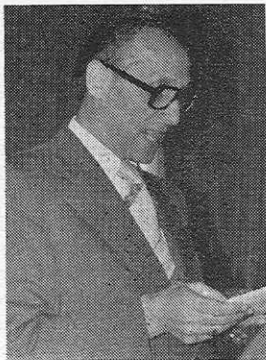
II. MÉM faipar

árbevétel	100,0 %
nyereség	103,5 %
beruházás	105,7 %

Összességében az állapítható meg, hogy az erdőgazdálkodás és az elsődleges fafeldolgozás vállalati tervei — néhány kivételtől (erdőfelújítás, tűzifaellátás stb.) eltekintve — összhangban állnak a népgazdaság termelési és fejlesztési célkitűzéseivel.

A VI. ötéves terv gazdaságpolitikai céljait és a VI. ötéves tervet az ágazati irányítás rendelkezésére álló tervezési, intézményi és szervezeti, közgazdasági és jogi szabályozórendszer hatékonyabb működtetésével kívánjuk valóráváltani.

DR. PÁL ISTVÁN:

AZ ERDÉSZETI KUTATÁS HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSE

Hazánkban szervezett erdészeti kutatás több mint 80 éve folyik. Ez alkalomból szenteljünk néhány percet a kutatás múltjának áttekintésére, részint az úttörők emlékének adózva, részint, hogy erőt merítsünk az előttünk álló feladatok megoldásához.

Az erdészeti kutatás kezdete hazánkban a XVIII. század második felére tehető, amikor a Mária Terézia által alapított selmebcányai Bányászati Akadémián bevezették „Az erdőgazdászati” tanítását. A módszeres erdészettudományi kutatás megszervezése azonban még több mint egy évszázadot váratott magára. Az akkori földművelésügyi miniszter — Darányi Ignác — 1897-ben rendeletileg létrehívta az első erdészeti kísérleti állomásokat a szervezésre javaslatot tevő Vadas Jenő vezetésével. A kísérleti állomások működésének első számottevő jele az Erdészeti Kísérletek című önálló tudományos folyóiratnak 1899. május 1-én történt megjelenése volt. 1903-ban az állomások beléptek az Erdészeti Kísérleti Állomások Nemzetközi Szövetségébe (IUFRO International Union on Forestry Research Organization). Az állomások munkásságának célja a magyar erdők, mint a nemzet vagyonosodását előmozdító kincs értékének, jövedelmezőségének fokozása, a gyakorlati erdőgazdálkodás tudományos és elméleti alapon való kialakítása, a felmerülő problémáknak tudományos kutatások, kísérletek és megfigyelések útján való megoldása volt. Működésük kezdettől fogva kiterjedt az erdőgazdálkodás egész területére, a meteorológiai, talajvíz- és növényföldrajzi megfigyelésektől az erdei vetőmagvizsgálaton, csemetenevelésen, erdősítésen, kopárfásításon, erdőnevelési és faterméstani kísérleteken át a fahasználat és fafeldolgozás kutatásáig.

E néhány gondolatból is kitűnik, hogy a célkitűzések és a működési kör akkori meghatározása, mind a mai napig időtállóan bizonyult.

Az Erdészeti Kísérleti Állomások kiterjedt és eredményes munkásságát az Erdészeti Kísérleti Állomások Nemzetközi Szövetsége azzal is elismerte, hogy a soronlevő kongresszus megtartását 1914-ben Magyarországon tervezte. A világháború azonban mindezt és a reményteljesen kibontakozó munkát megakadályozta. Az első világháború okozta pusztulások miatt szükségessé vált a kísérletügy teljes újjászervezése. Erre Róth Gyula 1923-ban kapott megbízást. A létrehozott Erdészeti Kutató Intézet 1926-ban újra bekapcsolódott az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége munkájába. A Szövetség végül 1936-ban Magyarországon tartotta kongresszusát. Az erre való felkészülés nagymértékben hozzájárult az erdészeti kutatás fejlődéséhez. Nagyszámú új, főképpen

homokfásítási, szikfásítási, erdőnevelési és természetes felújítási kísérletet állítottak be. A kongresszus után az újabb háborúra való felkészülés éveiben a kutatás mind kevesebb támogatást kapott. A második világháború során az Intézet ismételen elvesztette teljes műszerfelszerelését és értékes könyvtára számottevő részét.

A felszabadulást követő években új alapokon került napirendre az erdőgazdálkodás átfogó fejlesztése. Ehhez szükség volt a kutatás megerősítésére. Ennek érdekében 1949 júniusában jogutódként Budapest székhellyel létrejött az Erdészeti Tudományos Intézet, amelynek a soproni Erdészeti Kutató Intézet egyik kísérleti állomása lett. Az első évek szerteágazó próbálkozásai után átfogó keretet és új lendületet adott a kutatásnak a Minisztertanács 1954. évi 1040. sz. határozata, amely mint első erdőgazdaság-fejlesztési koncepció hosszú időre megszabta a kutatás főbb feladatait. Ebben az időszakban a tervgazdálkodás bevezetésének megfelelő kutatás folyt az erdészeti vezető szervek kezdeményezésére. Kiemelendők ebből az időszakból azok a termelési utasítások, amelyek megteremtették mai erdőgazdálkodásunk korszerű alapjait. Ezek kidolgozásában az akkori kutatók és oktatók és a jelenlevők közül is többen alapvetően kivették részüket.

A második világháború utáni kutatás második szakaszát az 1960-as évek jellemtik. Ebben az időben már országos távlati kutatási terv határozta meg a mindjobban bővülő kutatási tevékenységet.

Az 1968-ban bevezetett gazdasági reform és az MSZMP KB-nak 1969-ben közzétett tudománypolitikai irányelvei alapján a MÉM a kutatásban új rendszert alakított ki. Az időszerű feladatok megoldására elkészültek az eredetileg tíz évre szóló kutatási programok. A körültekintő alapos munka eredménye volt, hogy 5 év elteltével sem került sor érdemi változtatásra. Kutatóhelyeink tehát gyakorlatilag ma is a IV. ötéves terv előkészítésekor gondosan megtervezett tízéves programok alapján dolgoznak.

Közismert, hogy tudományos életünk formálását, így az Erdőgazdasági és Faipari Kutatások Tanácsához tartozó intézmények tevékenységét is két fontos dokumentum határozza meg. Egyik a Központi Bizottság Tudománypolitikai Irányelvei, a másik a Politikai Bizottság 1977. június 28-i ülésének határozata. Az első tartalmazza azokat a legfontosabb alapelveket és törekvéseket, amelyeket a Magyar Szocialista Munkáspárt a tudományos kutatások továbbfejlesztése és feltételeinek biztosítása terén követ, a második értékeli a tudománypolitikai irányelvek megvalósítását, s a tapasztalatok, illetve az új követelmények alapján megjelöli a következő évek legfontosabb feladatait.

A párthatározatot követő kormány- és ágazati intézkedéseknek köszönhető, hogy a tudományos kutatás anyagi és személyi feltételeiben is gyors fejlődés következett be. A kutatásra és fejlesztésre fordítható anyagi eszközök 1969 óta több, mint kétszeresére, a kutatással foglalkozók száma másfélszeresére növekedett. Javult a kutatás tervszerűsége, a hazai és a nemzetközi együttműködés, s a kutatási eredmények realizálása is.

Az utolsó két év folyamán a párt- és az állami vezetés legfelsőbb szervei átfogóan elemezték erdőgazdálkodásunk és elsődleges faiparunk helyzetét. A várható fejlődés prognózisa alapján meghatározták a következő 10–15 éves időszakra szóló fejlesztés irányelveit. A VI. és VII. ötéves tervidőszakra is szóló határozatok számos helyen utalnak a tudományos kutatás fontosságára, a kutatás feladataira. Kiemelten foglalkoznak a meglévő erdők szerkezetátalakításával, a termőhelynek legjobban megfelelő fafajok telepítésével, a szaporítóanyag-termelés fejlesztésével, az erdőgazdasági munkák műszaki szín-

vonulásának emelésével. Egyértelművé vált, hogy az említett célkitűzések a kutatás eredményeinek hasznosítása nélkül nem valósíthatók meg.

A Tudománypolitikai Bizottság határozata alapján a főosztály elkészítette a MÉM irányítása alatt folyó kiemelt kutatási feladatok helyzetelemzését. Ennek során értékeltük, hogy az V. ötéves terv eddigi időszakában miként érvényesültek a tudománypolitikai irányelvek. A korábbi tervezési gyakorlattal szemben változásnak tekinthető, hogy a kutatás tervezése összhangba került a népgazdasági tervezés ciklusaiával. Lehetővé vált egy-egy ötéves tervidőszakon belül a szükséges pontosítások érvényesítése az egy- és kétéves időszakban. Egyszerűsítés történt a kutatás feladati kategóriáinak megfogalmazásában is. Jelenleg a korábbiakkal ellentétben csak a kutatási programot és a kutatási főirányt különböztetjük meg. A kutatási programok gazdasági feladatok megvalósítására irányulnak, míg a kutatási főirányok többsége alapozó és vizsgálati jellegű tudományos tevékenységet foglal magában. A kiemelt fejlesztést nem igénylő kutatások; valamint intézeti tevékenységek az ún. intézeti feladatok körébe kerültek.

A kutatóintézetek feladatait tekintve megkeztük az ágazati rendezéshez igazodó profiltisztítást. A rendezés célja a kutatási erők és eszközök koncentrálása, a feladatok koordinálása. Ilyen megfontolásokkal történt az erdőgazdasági és faipari kutatások körét illetően a vadbiológiai és vadgazdálkodási kutatások összevonása a Gödöllői Agrártudományi Egyetem keretében.

A tudománypolitikai irányelveknek megfelelően előrehaladás történt a kutatásirányítás módszereiben is. E tekintetben nagy jelentőséget kívánunk biztosítani a testületi irányításnak. A főosztály támaszkodni fog az ágazatonként létrehozott kutatási tanácsok véleményére, tanácsaira a kutatási témák megválasztásában. Úgy tűnik, hogy a korábbi években végrehajtott témaszelektió többségében formális volt. Ez úton is kérjük az ágazati kutatási tanácsok segítségét: határozzák meg azokat a fő kutatási területeket, amelyekre a meglévő szellemi kapacitást elsősorban célszerű fordítani. Meggyőződésünk ugyanakkor, hogy a témaszelektiót, az erők koncentrációját a tanácsok segítségével is csak a kutató, oktató, fejlesztő intézményekben lehet érdemben megoldani.

Ehhez szorosan kapcsolódik, hogy az általánosságban megfogalmazott távoli téma célkitűzések helyett, illetve azok lebontásaként meg kell határozni az egy-két évenként megoldható és számonkérhető kutatási feladatokat. E vonatkozásban éppen az erdészeti és faipari kutatások terén vannak már életrevaló kezdeményezések. Gondolok itt pl. az ERTI ún. „egymondatos” terveire és az egyetemen elhatározott belső kutatásszervezési intézkedésekre.

Az említett helyzetelemzés során az ágazati kutatási tanácsok bevonásával már értékeltük az erdészeti és faipari, valamint vadgazdálkodás körében a kutatómunka eddigi főbb eredményeit. Az elért kutatási eredmények meggyőzően bizonyítják, hogy kutató, oktató és fejlesztő intézményeinkben egyaránt elmélyült, eredményes kutatómunka folyik. Úgy ítéljük meg, hogy tevékenységük a gazdasági vezetés számára biztos alapot nyújt az ágazat fejlesztési koncepcióinak megvalósításához. Az elért tudományos kutatási eredmények nemzetközi elismerése méltó folytatása az elődök munkájával megalapozott nemzetközi hírnévnek.

Az eredmények értékelésekor azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a kutatási és fejlesztési tevékenység hazai hatékony kibontakoztatásában alapvető feladataink vannak. Az erdészetben és a faipari szervezett üzemi kutatás, néhány kivételtől eltekintve eddig még nem alakult ki. Ezt a hiányt azonban részben pótolta az erdőgazdaságok szakembereinek és a területeiken kísér-

leteket végző kutatóknak, oktatóknak az elsősorban szakmaszeretetten alapuló, egymást kölcsönösen segítő kapcsolata. A külső munkatársak, valamint a kutatás-fejlesztés kérdését szívükön viselő gyakorlati szakemberek a kutatókkal-oktatókkal együttműködve, vagy önállóan nagyon sokat tettek az ágazat fejlesztéséért.

Külön is hangsúlyozni kívánom, az új iránt érdeklődő, a kutatás-fejlesztés munkáiban közreműködő gyakorlati szakemberek tevékenységének fontosságát. A kutatás és gyakorlat kapcsolatának az említetteknek kívül elsősorban a kutatási eredmények realizálásában van nagy jelentősége.

Intézményeink igen sokat tettek e területen, kezdeményezéseik példamutatóak, tiszteletreméltók. Szükséges azonban, hogy a jövőben a kutatási eredmények alkalmazásakor az eddiginél jobban vegyék figyelembe az adott vállalati, üzemi adottságokat. E vonatkozásban úttörőnek számít az ERTI azon kezdeményezése, hogy a kutatók egzakt módon, pontosan határozzák meg a kutatási eredmények bevezetésének feltételeit, körülményeit, s mindazokat a követelményeket, amelyek ennek során az üzemekre, az intézetekre, a főhatóságokra hárulnak.

A jövőben fokozottabban kell törekedni a kutatók és a termelők közös érdekeltiségének megteremtésére, a kutatóintézetek és a gazdálkodó szervezetek együttműködésére — hasonlóan az ERTI és a Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombinát szerződéséhez. Elő kell segíteni, hogy egy-egy ágazatban az élenjáró gazdasági szervezetek a kutatómunka hatékony bázisává váljanak.

Ilyenek lehetnek a jövőben a kutatási-fejlesztési céltársulások, vagy tudományos termelési társulások. Ezek azonban csak kizárólag kölcsönös érdekek és előnyök alapján hozhatók létre. Hatékony formának tartjuk úgyszóint a közvetlen gazdasági célú hosszabb távú szerződéses kutatási vállalkozásokat is. Erre vonatkozóan az erdőgazdálkodás és faipar terén példaként szolgálhat a Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombinát, a Délalföldi Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, a Kiskunsági Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság.

A MÉM irányítása alatt folyó kiemelt kutatási feladatok említett helyzetelemzéséhez kapcsolódóan az egyes kutatóhelyek javaslatait megvitatva az Erdőgazdasági és Faipari Kutatások Tanácsa kidolgozta a VI. ötéves terv kutatási tervjavaslatát. Ezt a Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottsága is megvitatta és abban foglaltakkal lényegében egyetértett. A kutatási tervjavaslat napjainkban éppenúgy előre mutató és a gazdasági célkitűzések megvalósíthatóságát kívánja szolgálni, mint ahogyan tette azt az 1920-as évek elején a *Kaán Károly* által irányított alföldfásítási program vagy az 1954-es erdőgazdaságfejlesztési határozat.

Szólni kívánok röviden még egy feladatról, amely valamennyi erdészeti és faipari kutatóintézményt és gazdálkodó vállalatot egyaránt érint. Ez a Minisztertanácsnak a vállalati szervezőmunka fejlesztéséről hozott határozatából adódik. A fő feladat az erdőgazdasági és faipari termelés szervezettségének javítása, amely elősegíti a párt gazdaságpolitikájának, a népgazdasági terv teljesítésének megvalósítását. Az erdőgazdasági termelés további gépesítésének, a termelési rendszerek kialakításának meggyorsítása új szervezési megoldásokat igényel. Ezeket részint ki kell dolgozni, részint meg kell ismerni az egyéb ágazatokban elért hazai és külföldi eredményeket és azokat az erdőgazdálkodásban kell hasznosítani. Erősíteniünk kell a felismerést, hogy a munka- és üzemszervezési kutatások fejlesztése és ezen kutatások eredményeinek mielőbbi gyakorlati alkalmazása nélkül gazdasági célkitűzéseinket nem tudjuk teljesíteni.

Szólni kell az erdőrendezési kutatás helyzetéről is. Az erdőrendezés szerepé-

nek és funkcióinak kérdése napjainkban igen időszerű mind nálunk, mind külföldön. Intenzív, szervezett erdőrendezési kutatómunka hazánkban évtizedek óta nem folyik. A kutatási tervekben sem szerepel önálló feladatként. Az erdőrendezést megalapozó tudományok terén azonban élénkebb kutatótevékenység folyt és folyik az ERTI, az EFE, a MÉM, az ÁEMI és az Erdőrendezőszékek területén. Az ÁEMI fejlesztési, elsősorban az üzemtervezési metodikai témák kidolgozásakor igen széleskörű szintetizáló munkát végzett azzal, hogy figyelembe vette az erdőrendezést megalapozó tudományok terén elért kutatási eredményeket. Megítélésünk szerint elsősorban azt a munkát lehet erdőrendezési kutatásnak minősíteni.

Az erdőrendezési kutatás koordinálására és fejlesztésére 1978-ban megbízást adtunk az Erdészeti Tudományos Intézetnek. Az ERTI kidolgozta fejlesztési elgondolásait, amelyet később vitára bocsátunk és alapul kívánunk felhasználni a VI. ötéves terv ilyen irányú kutatásaihoz. Megvan tehát a lehetősége annak, hogy e fontos tudományterületen is átfogó fejlesztést valósítsunk meg. Fontosnak tartjuk a jóléti erdőgazdálkodás további kutatását és az erdő jóléti hatásátak értékelését.

Ahhoz, hogy terveink valóra váljanak az Erdőgazdasági és Faipari Kutatások Tanácsához tartozó intézményeknek kiemelten kell foglalkozniuk a kutatások hatékonyságának fokozásával, a kutatóintézmények szelektív fejlesztésével és csökkenteniük kell a kutatásra fordított erőforrások szétforgácsoltságát. A VI. ötéves tervidőszak kutatási terveinek összeállításánál során az anyagi és a szellemi erőforrásokat a társadalmilag és gazdaságilag legfontosabb feladatokra kell, hogy koncentrálják. Fokozniuk kell a kutatómunkával szembeni igényesiséget, minőségi követelményeket.

A tudományos kutatás hatékonyságának növelése, a tudomány és a gyakorlat kapcsolatának biztosítása segítheti elő, hogy az intézetek magas színvonalú új termékeket állítsanak elő, új technológiákat vezessenek be és fokozzák versenyképességüket.

Az MSZMP KB 1978. március 15-i határozata kiemelt feladatként írja elő az agrár, s ezzel a fagazdasági kutatásokban is, a nemzetközi együttműködés lehetőségeit figyelembe vevő szelektív fejlesztést. Az erdőgazdasági és a faipari kutatásokat — ennek szellemében — elsősorban azoknak a fő feladatoknak megoldására kell összpontosítani, amelyek a hazai sajátos adottságok és igények miatt itthon oldhatók meg a legeredményesebben. El kell érni, hogy az így létrehozott kutatási eredmények nemzetközileg is versenyképesek legyenek, s lehetőség szerint növekedjék a szellemi export. Ennek érdekében a kutatók működjenek közre az új termékek, licenck, termelési eljárások, a nagy teljesítményű új gépek és géprendszerek vásárlásának előkészítésében, hazai alkalmazásában és továbbfejlesztésében.

Az Erdőgazdasági és Faipari Kutatások Tanácsa általában jól biztosítja a részt vevő intézmények kutatási együttműködését. A hazai együttműködést azonban nem lehet csak ezekre az intézményekre korlátozni, a szélesebb alapokra helyezett kooperáció felgyorsíthatja, jobbat, s hatékonyabbá teheti kutatási tevékenységünket. Szélesíteni, hatékonyabbá kell tenni a nemzetközi együttműködést elsősorban a szocialista országokkal. A KGST együttműködés, a két-és többoldalú kutatási megállapodások kapjanak kiemelt helyet a következő tervidőszak kutatási terveinek összeállításakor. Javítani kell a külföldi kiküldetések tervszerűségét, a legfontosabb intézeti feladatokkal való jobb összehangolást, s törekedni kell a nemzetközi tudományos kapcsolatok eredményeinek adaptálására, az eddiginél hatékonyabb hasznosítására.

Tudatában vagyunk annak, hogy a MÉM kutatóhelyek műszerellátottsága még mindig elmarad a kívánalmaktól. Lehetőségeinket azonban reálisan kell látnunk. A kutatómunka anyagi forrása — a MÉM központi kutatóintézeténél és egyetemeinél — az állami költségvetés. A kutatásokra biztosított összeg évi növekedési üteme átlagosan 4⁰%. Ezért a következő tervidőszakban fokozottabban kell igénybevevünk — megfelelő együttműködéssel — a lehetséges külső anyagi forrásokat is. Jelentős segítséget nyújthatnak e vonatkozásban a vállalatok által adott hosszabb távú kutatási megbízások, valamint a fokozatosan kifejllesztendő tudományos termelési társulások.

Nagyobb gondot kell fordítanunk az ésszerű, takarékos gazdálkodásra, a termelés tartalékainak feltárására, a munka- és üzemszervezés korszerűsítésére, a meglévő gép- és műszerállomány ésszerűbb kihasználására s az ezekkel kapcsolatos beruházási tervek gondosabb előkészítésére és megalapozására.

Célkitűzéseinket és azok megvalósításának gondjait e tudományos értekezleten azért tartottam szűkségesnek feltárni, hogy egyértelműen megfogalmazódjék, hogy kizárólag a kutatás és gyakorlat eddiginél intenzívebb és célratoróbb összefogásával teremthetjük meg az erdőgazdaság és faipar fejlesztésének nélkülözhetetlen tudományos alapjait.

BARÁNYI LÁSZLÓ:

A KUTATÁS ÉS A GYAKORLAT KAPCSOLATA A KISKUNSAGI EFAG-BAN

Tudománypolitikai irányelveink egyik legfontosabb tétele a tudomány és a gyakorlat közötti szorosabb kapcsolatnak a megteremtését szorgalmazza. A kapcsolat és kölcsönhatás eredményeinek lemérése, számszerűsítése a népgazdaság különböző ágazataiban eltérő időközökben, más-más formában valósulhat meg. Sajátos helyzetet foglal el az erdőgazdálkodás, ahol az eredmények értékelése, felmérése sokszor csak évtizedek munkája alapján végezhető el. Hosszabb távon lehet csak értékelni, hogy ez a kapcsolat mennyiben határozta meg az erdőgazdálkodás fejlődését például a Duna—Tisza közén és a gyakorlat igényei miként hatnak ösztönzőleg a kutatásra.

Előjáróban néhány jellemző adat a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságról. A gazdaság területének túlnyomó része a Duna—Tisza közti homokhátságon helyezkedik el, területe ma már meghaladja a 65 ezer ha-t. Fafajösszetételében a fenyők (erdei- és feketefenyő) vannak túlsúlyban, mintegy 45%-os területi részarányal. Mindez nagyrészt az elmúlt évtizedek erdőtelepítési-fási-

tási tevékenységének eredménye. 1948 óta 27 000 ha új erdőtelepítéssel, 18 000 ha felújítással dicsekedhetünk. Bács-Kiskún megye erdősültsége a háború előtti 6,5%-ról 15% fölé emelkedett, vagyis több mint duplájára, és így a megye erdősültsége közelít a hegy-dombvidéki megyék erdősültségéhez.

A köztudatban erdősítőnek-fásítónak ismert gazdaság területén ma évente mintegy 200 ezer bruttó m³ fakitermelést végzünk, ami főleg az erdész elődeink jó munkáját dicséri. A század elején olyan neves szakemberek, tudósok tették szívügyükké a homokfásítás gondolatát, mint KAÁN KÁROLY, akinek személyes érdeme fűződik az alföldfásítási törvény megalkotásához, melyben a tudomány mai állása szerint is elfogadható megállapításokat tesz: sürgeti az erdőterület növelését (elsősorban az alföldfásítás útján), a gyorsan növvő fafajok termesztését stb. Mai eredményeink közül nagy örökség fűződik KISS FERENC nevéhez, akiben az Alföldön immár uralkodóvá váló fafaj — a fenyő — meghonosítóját tiszteljük. Közismert, hogy a nagy gondolkodók és itt dolgozó szakemberek lelkesedése nem volt elegendő ahhoz, hogy a futóhomok megkötésében, a célszerű területhasznosításban gyökeres változás következzen be. A két világháború közötti időszakban Bács megye területén telepített erdők területe nem haladta meg a 6000 ha-t. Neves elődeink álmainak valóráváltása, az alföldfásítás gigászi munkája a felszabadulás után vette kezdetét. Az évről évre növekvő feladatok az 50-es évek végére évi 1600—2000 ha első kivitelű erdősítésben állapodtak meg.

Az országosan egyedülálló feladat megvalósításában, de a termelési folyamat minden egyéb fázisában is kezdettől fogva jelen voltak a kutatás, a tudomány képviselői. Az Erdészeti Tudományos Intézet kutatói határozták meg nagy alaposággal a tájegységre vonatkozóan a talajtípusok, hidrológiai fokozatok, fizikai talajféleség, valamint termőréteg-mélység szerint az előforduló termőhelytípusok területi előfordulását és vetették meg ezzel a termelésbiztonság ökológiai alapjait. Ezt követte a különféle termőhelytípusokon telepíthető fafajok célállományainak, vágáskorának és fatermőképességüknek tudományos alapon való meghatározása. Mindezek eredményeként a néhai homokbuckákon, a rontott sarjerdők helyén nagy kiterjedésű, jelentős fatömeget produkáló fenyvesek létesültek, igazolva a fafajmegválasztás megalapozottságát és egyedüli járható útját.

Az adottságok és termelési célok tisztázása azonban csak a feladat egyik részét jelentette. A nagyarányú erdősítések kivitelezéséhez szükséges ültetési anyag termesztése jelentette a következő gondot. Ezen belül is külön feladatként jelentkezett a fenyőcsemetékkel való önellátás, a nagyüzemi, korszerű csemetermesztési eljárások kidolgozása. E téren jelentősebb előrelépés akkor következett be, amikor az 50-es évek végén a kutatás eredményeként a fenyőcsemete nevelés biológiai alapfeltétele — a mykorrhizálás — megoldást nyert. Jelentős fordulatot hozott a fenyőcsemete termesztésben a kézi munka felváltása gépekkel. Ebben is az Intézet kutatói voltak segítségünkre. Az általuk kialakított vetőgép, ápoló- és kiemelőgép lehetővé teszi a 2 éves magágyi csemete előállítására irányuló félintenzív termelési eljárásunk nagyfokú gépesítését. Ennek jelentősége azért is nagy, mivel a Kiskunságban is leapadt a kézi munkaerő, és a munkaerőgondok itt is állandósultak.

Az erdősítések kivitelezésében történelmi fordulatot jelentett a hagyományos kézi ültetés felváltása. Az évi 2000 ha-os erdősítési feladat hosszabb távon csak gépesítéssel volt megoldható. Az üzemi gyakorlat ezen nyomasztó gondján segítettek az Intézet munkatársai az egy- és kétsoros ültetőgépek gyors kialakításával. Közös erőfeszítéssel sikerült leküzdeni a gépi ültetéstől való idegenkedést

és meggyőzni szakembereinket arról, hogy a gépekkel végzett erdősítés jobb és eredményesebb, mint a hagyományos kézi munkáé. Míg 1960-ig a kézi ültetés volt a kizárólagos, 1965-ben már 1600 ha-t erdősítettünk géppel. Időközben import gépekből, ERTI kialakításból, saját üzemi újításainkból kialakult a felújítás és telepítés teljes talajelőkészítő erdősítési gépsora, technológiai rendje, amely módosításokkal ugyan, de főbb vonásaiban ma is jellemző erdőgazdaságunkra.

A kialakult technológia érvényesíti a homokfásítás úttörőinek tapasztalatait, amelyeket szakmánk kiváló tudósa — MAGYAR PÁL — az Alföldfásítás c. művében foglalt össze. Erdősítési módszerünkre a biztonságos eljáráshoz való ragaszkodás a jellemző, de ez nem jelenti a fejlődés iránti igény feladását. Különleges termőhelyi adottságaink között és az erdőművelési tevékenységnek a vállalati eredményre gyakorolt meghatározó szerepe miatt mindig kísérletező, újat kereső gazdaság voltunk. Folyamatosan tökéletesítettük a már meglévő technikai berendezéseket, a gépsorokat kiegészítettük új egységekkel s az elsők között voltunk, akik az új, részleges talajelőkészítésen alapuló mélylazításos erdősítési technológiát félüzemi méretekben, a variációknak szinte teljes skáláján kipróbáltuk.

Tapasztalataink alapján ez az energiatakarékosabb eljárás nem szolgálhatja a mélyforgatás teljes felváltását. A mélylazításos technológia alkalmazását a következő esetekben tartjuk célszerűnek:

- jó minőségű akác- és hazayár állományainknak sarjüzemmódban, gyökérszagattással történő felújításakor,
- erősen buckás, homoki formakincsben gazdag igen száraz vízgazdálkodású zárványterületeink beerdősítésekor,
- valamint azokon a területeken, ahol a környezetvédelmi, természetvédelmi célok dominálnak.

Az erdőművelés mechanikai berendezéseinek fejlesztése, választékuk bővítése mellett is behatóan foglalkozunk a kemizálással a talajelőkészítésben, ápolásban. Az ülésszak egyik vegyszerezéssel foglalkozó előadása is jelzi a szoros együttműködés kialakulását ezen a téren.

Az utóbbi évtized fejlesztési-kutatási munkáinak sajátossága, hogy ezek a 60-as évek közepén létesített Kísérleti Állomás munkatársaival karöltve kerültek kivitelezésre. A megyeszékhelyen létesített kutató bázis feladata egyrészt a helyi kísérletek irányítása, kezelése, kivitelezése, de ezzel egyidejűleg bővült a kutatási témák, feladatok skálája is. Az eddig felsorolt kutatási területek mellett erdővédelmi, erdőnevelési és az említett vegyszerezési kutatások indultak meg szervezett formában. A Kiskunsági EFAG területén napjainkban kb. 95 kísérleti parcellán cca 76 ha összerületen folynak különböző talajelőkészítési, ápolási, erdőnevelési, fajtaösszehasonlító, származási, vegyszerezési kísérletek, nem beszélve a kísérleti területekhez kevésbé kötődő gépesítési és termőhelyi kutatásokról.

A közgazdasági szabályozók módosulásával a vállalati gazdálkodás új igényeket támaszt napjainkban a kutatás felé, s emellett a feladatok nagyságrendjében is súlypont eltolódás következett be. A változatlan volumenű erdősítési feladatok mellett egyre nagyobb gondot jelent a nevelővágások szakszerű végrehajtása, de fel kell fokozatosan készülnünk az évenként növekvő, majd az ezredfordulón ugrásszerűen emelkedő fenyő véghasználatok korszerű gépesítésére, a fa teljes hasznosításának gépi megoldására. Az új helyzetből fakadó igények kerültek megfogalmazásra az ERTI-vel kötött 5 éves (1975—80. közötti időszakra szóló) kutatási megállapodásban. A kutatási szerződés tárgya: „A fe-

nyőfatermesztés komplex gépesítése”, a fontosabb részfeladatok a következők:

- Korszerű telepítési rendszerek tanulmányozása, a meglévő géppark felmérése, fejlesztésére javaslatlattétel.
- Egyszemélyes csemeteültetőgép kialakítása, műszaki és munkavédelmi vizsgálata.
- A nevelővágások gépesítésére és a fenyőállományokból kikerülő tisztítási anyag felhasználására, hasznosítására gépi megoldások keresése, ajánlások készítése piackutatás, a téma irodalmi feldolgozása alapján.
- Külön megrendelés alapján különböző erdőgazdasági gépek munkavédelmi vizsgálata.
- Feketefenyő rönkök minőségi romlásának vizsgálata a termelési időszak függvényében.
- Feketefenyőből készült szőlő-támaszlopok vizsgálata, a biztonságos vastagsági méret és optimális vegyszeres kezelés meghatározása.
- Akác magvetés vegyszeres talajfertőtlenítése különös tekintettel a gyomirtásra.

Erdősítési politikánk sikerei, a fenyőállományok túlsúlya és részarányuk várható további növekedése megfelelő alapot jelent a rendszerszemléletű fenyőtermesztés megvalósításához. Az eddigi tapasztalatokat felhasználva az ERTI Kecskeméti Kísérleti Állomása munkatársainak bevonásával összeállítjuk a fenyő fatermelési rendszer alapelveit a Duna—Tisza közti homokhátság viszonylatára a magtermeléstől a fakitermelésig.

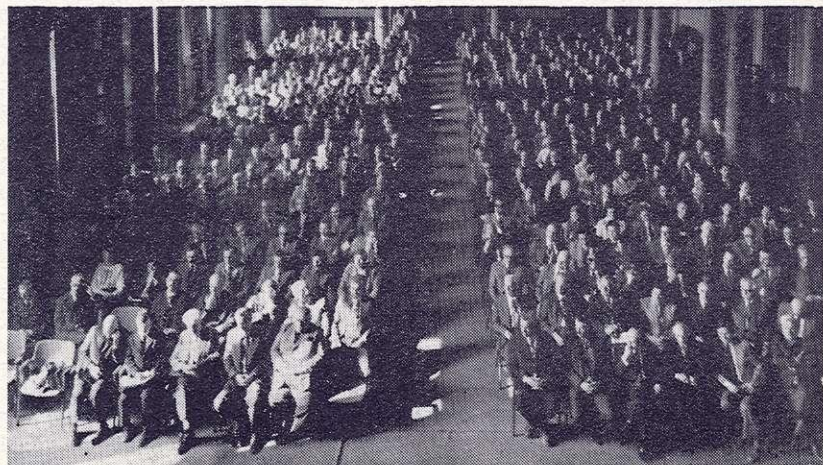
A kutatás és gyakorlat kapcsolatában nemcsak igényeket támasztunk, hanem erőnköz mérten megfelelő támogatás nyújtására, feltételek megteremtésére is törekszünk. Az elmúlt évben a Kecskeméti Kísérleti Állomással összehangoltan pl. az ÖSA processzort és forwardert alkalmaztuk bér munka formájában, fenyő véghasználatokban. Az elsődleges üzemi érdekeket szolgáló vállalkozás a kutatás számára is jó lehetőséget nyújtott a többcélú gépek alkalmazási területeinek meghatározásához. Ugyancsak az elmúlt évben vizsgáltuk a kutatókkal együttműködve a Morbark—12 aprítógépet fenyő tisztítási anyag felkészítésében. Az aprítéktermelés üzemeltetési mutatóinak elemzésén kívül foglalkoztunk a fenyőapríték minőségi összetételének, az osztályozás lehetőségének elemzésével is. Súlyponti feladatainknak megfelelően nagy gondot fordítunk a nevelővágások gépesítésére. Jelenleg két finn gyártmányú Makeri géppel végzünk különböző technológiai változatokra vizsgálatokat szoros együttműködésben a Kísérleti Állomás illetékes kutatóival. A gépek üzemeltetési tapasztalatainak elsajátításához saját szakembereink mellett egy fő kutató finnországi útját is finanszíroztuk.

Az elmúlt időszakban elért eredmények után legyen szabad említést tenni a közeljövő feladatairól, azok kutatási vonatkozásairól.

- Az erdősítési feladatok továbbra is meghatározó szerepet töltenek be gazdaságunk tevékenységében. Statisztikai adatok szerint a megyében mintegy 60 ezer ha a 0—4 aranykorona értékű, szántóként üzemeltetett, erdősítésre váró mezőgazdasági terület. A szélsőséges termőhelyi viszonyokon az erdősítés sikere továbbra sem nélkülözheti a termőhelyfeltárást, a tudományosan megalapozott fafaj-megválasztást.
- A telepítések és felújítások komplex gépesítésére folytatni kell energia-takarékos géprendszerek kidolgozását, lehetőleg kerekese traktor bázisán.
- Nélkülözhetetlen a rendszerszemléletű fenyőtermesztés, a fafajban rejlő lehetőségek feltárása, a felhasználói körzetek meghatározása, a feketefenyővel kielégíthető faigények előrejelzése.

- Szükséges a nagy volumenben jelentkező nevelővágások komplex gépesítésének mielőbbi megoldása, a megkezdett félüzemi kísérletek folytatása, azok kiegészítése a gallyazás, darabolás, tüleválasztás gépesítésével a teljes biomasza hasznosítása érdekében. Ugyanakkor gondoskodni kell az erdőből kivitt tápanyagok visszapótlásáról. A trágyázási technológia kidolgozása laboratóriumi felszereltséget igénylő kutató munka.
- A fenyő monokultúrákban fellépő károsítók biológiájának további tanulmányozása szükséges a védekezési lehetőségek, módszerek tökéletesítése érdekében. Ezt azért is fontosnak tartjuk, mert sok erdősítésre átadott területen az erősen veszélyeztetett fenyő az egyetlen telepíthető fafaj.
- Fontos a kémiai-mechanikai gyomirtás kombinált alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata, a vegyszerek hatása az erdősítések élővilágára.
- A többcélú fakitermelő gépek bevezetését fokozatosan elő kell készíteni a fenyvesekben, a gépi munkák költségelemzését, a gazdaságossági küszöb meghatározását el kell végezni.
- Nagyon fontos feladatunk a fenyő telepítések felfutása mellett kiemelten foglalkozni az őshonos lomb és akác fafajok további sikeres telepítésével, megfelelő termőhelyen jó minőségű állományok létrehozásával. Bizunk abban, hogy a szelektált, kiváló tulajdonságokkal rendelkező akác szaporító anyag —, amely szintén a Tudományos Intézet nemesítő munkája alapján jött létre — erre a jövőben mind több lehetőséget nyújt.
- A Duna—Tisza közti homokhátság célszerű vízkészlet-gazdálkodásának megteremtése érdekében az erdő és víz kapcsolatát is vizsgálni kell, nehogy túlzott arányú erdősítésekkel az utókor számára a jelenleginél kedvezőtlenebb adottságokat hagyjunk örökül.

E rövid felsorolás természetesen nem tekinthető teljesnek, remélem azonban, sikerült képet adni a kutatás és a gyakorlat közötti szoros kapcsolatról a Kis-kunsági EFAG területén. Erdőgazdaságunk sajátos helyzete, az alföldfásítás gondolata már évtizedekkel ezelőtt vonzotta a szakmánk tudományos művelőit. Jóleső érzéssel nyugtazzuk, hogy a közelmúltban és a jelen időszakban is kutatóink támogatják, segítik a népgazdaságilag fontos célok, régen csak álomnak tekintett megvalósulását.

DR. PRAZSÁK JÁNOS:

A KUTATÁS ÉS GYAKORLAT KAPCSOLATA A FAIPARBAN

Az elmúlt években igyekeztünk mindent elkövetni annak érdekében, hogy a hagyatékként ránk maradt elavult termelő erők struktúráját korszerűsítsük. Ebben a több éve folyó munkában adott segítséget az a hosszútávú együttműködési szerződés, amelyet vállalatunk a Faipari Kutató Intézettel kötött. E szerződésben foglalt kutatás az ERFATERV által tervezett, az elmúlt években kivitelezett új üzemek, gyárak építésénél, illetve az azokban alkalmazott modern technológiákkal vált termelő erővé.

A legszembevetőbbek azok az eredmények, amelyek a munkaeszközök korszerűsítésében mutatkoznak. Az első lépést a fűrészipar modernizálásában, a szakaszos termelésről a folyamatos termelésre való áttérés, valamint a nagyteljesítményű fő termelőgépek, keretfűrész, rönkvágó szalagfűrészek és automatikus előtolású segédgépek alkalmazása jelentette.

Hazánkban először vállalatunk alkalmazta a Szovjetunióból importált fenyőrönkök feldolgozásánál a folyamatos gyártástechnológiát.

A technológiai tervek kidolgozása és azok megvalósítása révén az alapanyag beérkezésétől a készáru kiszállításáig a gépeket a műveleti sorrendnek megfelelően állítottuk fel. Minden művelet gépesítettünk, a gépek és berendezések teljesítményét összehangolva szinkron állapotot teremtettünk. A technológiai rendszer folyamán érvényesítettük az anyagesés elvét. Megoldottuk a félautomata és automatikus berendezésekkel a rönktéren, az anyagtéren és termelő gépek közötti anyagmozgatást és porelszívást. Ma is kiemelkedő eredménynek számít, hogy az 1 m³ fenyőrönk munkaóra szükségletét 8—9 órától 3,5—3,8 órára csökkentettük. A termelő üzemek kapacitását 150 ezer m³-ről 200 ezer m³-re növeltük. Hazánkban először vállalatunknál alkalmaztuk a rönkvágó szalagfűrész, kombinálva két hasító szalagfűrészszel.

A hordógyártás technológiájával kapcsolatosan a Kutató Intézet által tett javaslatok figyelembevételével, az ERFATERV tervezésével és kivitelezői közreműködésével a boroshordó üzem szakmai, technikai színvonalában is elértük azt a fejlődést, amely ma a szocialista üzemtől megkövetelhető. Ez a gyár a világ legnagyobb boroshordó üzeme, négy percenként gurul ki egy 500 literes boroshordó, kifogástalan minőségben. A termelés valamennyi művelete gépesítve van, és ugyancsak folyamatos technológiai rendszer szerint dolgozunk.

Örömmel adhatok tájékoztatást arról is, hogy ugyancsak a ceglédi gyáregységünkben a januárban üzembe helyezett enyvezetlemező-idomgyártó gépsoron

a ma ismert kutatási eredmények alkalmazásra kerültek, a gépek mechanizmusa, műszerezettsége, műszaki paraméterei a legmagasabb követelményeket is kielégítik.

A technikai fejlesztés mellett másik fő irány a munka tárgyával kapcsolatos kutatási tevékenység. Ezen a területen is évtizedek óta együtt dolgozunk a Faipari Kutató Intézettel. Együttműködésünk legjelentősebb eredményének azt tartom, hogy megoldottuk a boros transzport hordók gyártásánál az akác-donga felhasználásának technológiai, műszaki, közgazdasági, kémiai problémáit. Ma már a Szovjetunióba irányuló borexporthoz teljes egészében akác-dongából készült hordót használunk. Ezzel mintegy 20 000 m³ tölgyrönköt szabadítottunk fel. Ezen tölgy alapanyag alkalmas magas termelési értéket jelentő bútortéc és egyéb jó minőségű termék előállítására, és bútorté ipari felhasználására.

A probléma megoldása közben a kutatóknak és a gyakorlati munkába bevont szakembereknek foglalkozni kellett az akác fafaj mechanikai és kémiai tulajdonságának vizsgálatával, a megmunkáló gépek szerszámélesítésével, a fogprofilok kialakításával, különös tekintettel az akác keménységére. E felsorolásból érzékelhető, hogy nem egyszerű fafaj cseréről volt itt szó.

Hosszú kutató munkát végeztünk a rönkanyagok átmeneti védelmét szolgáló technológia és védőszerek kutatásának területén. Ez elsősorban a lombosrönkök védelmére terjedt ki, de széleskörű kutatás folyt a fenyők kékülésének megakadályozásával kapcsolatos védőszerek, védekezési rendszerek és technológiák kidolgozására.

A munkaeszközökre és a munkatárgyak területén alkalmazott kutatási tevékenységtől nem választható el a közgazdasági kutató munka. A Faipari Kutató Intézet és számítógép segítségével alkalmaztuk a két fenyőüzemünkben a lineáris programozás módszerét. A cél az volt, hogy olyan termelési és értékesítési hónapos tervet és programot dolgozzunk ki, amely a legkedvezőbb megoldást jelenti a termelés, értékesítés, és a gazdasági hatékonyság tekinte-

tében. Már az első kísérlet is nagyszerű eredményt hozott. Mégsem tudtuk a rendszert bevezetni, mert a komplex gépesítés hiánya és a termékek méreti és minőségi igénye szinte naponta bekövetkező változása a gyakorlati alkalmazást lehetetlenné tette.

Nem térhettem ki a végzett munka részletes értékelésére, de még e rövid előadás is megköveteli, hogy említést tegyek azokról a befolyásoló tényezőkről, amelyek a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazását gátolják, illetve javaslatot tegyek a problémák megoldására. Javaslataim a következők:

- Közkinccsé kell tenni a kutatások eredményét. A főhatóság tervidőszakonként összegezze a gyakorlatban alkalmazható eredményeket és ezeket a tervkészítések idején kötelező, vagy ajánlott irányelvekként a vállalatoknak írja elő, illetve bocsássa rendelkezésre.
- A kutatási eredmények ismertetése érdekében helyes volna a kutató intézetekben a *szaktanácsadás* megszervezése.
- Ki kellene dolgozni az eredményesen együtt dolgozó kutató intézetek és vállalatok, valamint kutatók és gyakorlati szakemberek anyagi és erkölcsi elismerése rendszerét.

Az elért eredmények ellenére úgy érzem, hogy még van mit tennünk. Nekünk, a gyakorlatban dolgozó szakembereknek feladatunk, hogy együttműködve a tudomány művelőivel mindent elkövessünk, hogy a gyárakban alkalmazható kutatások bevezetésre kerüljenek és az elért gazdasági eredmények szolgálják dolgozóink életszínvonalának emelését.

TOLLNER GYÖRGY:

KUTATÁS ÉS GYAKORLAT KAPCSOLATA A VADGAZDASÁGBAN

A Budavidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság alapfeladatából — a korszerű erdő- és vadgazdálkodás összhangjának megteremtéséből — adódóan, megalkulása óta kapcsolatban áll a kutatással, a kutatóintézetek munkájával. A termelő tevékenység során napjainkban egyre inkább háttérbe szorul annak lehetősége, hogy a gyakorlati szakember elmélyült megfigyelő, új jelenségekre odafigyelő, összefüggéseket kereső és meglátó legyen. De kell, hogy hasznos, és megértő segítőtársa legyen a kísérleteket végző kutatónak, ismerője, és alkalmazója a kutatás legújabb eredményeinek. Ezért tartom fontosnak a megfelelő kapcsolatok kialakítását és fenntartását a kutatással, kutatóintézetekkel, és magukkal a kutatókkal is.

A korábbi Telki (ma Budavidéki) Erdő- és Vadgazdaságunk szervezeti keretében alakult meg 1965-ben, és Budakeszi központunkban működött 1971-ig a Vadegészségügyi Laboratórium DR. PÁSZTOR LAJOS állatorvos irányításával. Utódja — a Vadbiológiai Állomás — öt év után — 1976. január 1-ével — átkerült a Gödöllői Agrártudományi Egyetem szervezeti keretei közé. Gödöllőn rövidesen új, korszerű elhelyezésben fog működni. Erdőgazdaságunk itt, Gödöllő közelében állítja a kutatók rendelkezésére a nagyvadkutatáshoz szükséges 4200 ha-os önálló kutatási területet.

A Vadbiológiai Állomás léte és a központtal közös elhelyezése alapvetően meghatározta kapcsolatainkat. Erdő- és Vadgazdaságunk volt elsősorban a nagyvadmegfigyelések fő területe, hisz az akkori évek kilövési tervei, de leginkább tényei ehhez jó alapot biztosítottak.

A Vadegészségügyi Laboratórium és a Vadbiológiai Állomás segítségével 1968 óta végezzük a belső szervek alapján történő húsvizsgálatot. A legnagyobb nehézség a kezdeti időben az volt, hogy a MAVAD még belső szervek nélkül vizsgált és vett át, így a saját minősítésünk alapján visszatartott vad árának kiesésében sokan — és talán joggal — árbevétel és eredmény csökkenést láttak. A vitának a MÉM 1975-ben megjelent rendelete vetett véget. Ez idő óta kötelező a húsvizsgálat.

A területünkön lőtt számos nagyvad többféle vizsgálata megbízható forrása és alapja azoknak a témáknak, melyeket a Vadbiológiai Állomás munkatársai dolgoztak fel és tettek közzé. Ilyen alapon jelenhetett meg közreműködésünkkel 1978-ban DR. HÖNICH MIKLÓS, DR. SUGÁR LÁSZLÓ, DR. KEMENES FERENC „A vadon élő állatok betegségei” című könyve, melyet szíves figyelembe ajánlok.

Közreműködésünkkel kezdődött az immobilizációs kísérletsorozat DR. FÁBIÁN GYULA egyetemi tanár és a Vadbiológiai Állomás munkatársainak vezetésével, mely napjainkra új élővadbefogási módszert adott, megbízható eredménnyel. Még olyan kényes vadnál is, mint a dám! Igaz, a szükséges feltételeket megteremtő erdő- és vadgazdaságok tetemes anyagi áldozatot vállaltak a kísérletek során, de a várt eredmény nem maradt el. Folytatásában is részt vállalunk!

1965-ben létesült a ma is működő gödöllői szárnyasvad-tenyésztelő, melyben DR. NAGY EMIL docens — ma a Gödöllői Agrártudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára — vezetésével folyt a fogoly zárttéri tenyésztésének kísérlete több mint négy éven át. Ez idő alatt sikerült kidolgozni a szürke-, a vörös- és a szirti fogoly zárttéri tenyésztésének és szaporításának feltételeit. Ma is ennek alapján végezzük tenyésztési munkánkat. Kár, hogy kevesen használnák fel az e téren szerzett tapasztalatokat.

1972-ben kezdődött az a kísérlet Isaszeg határában, mely a vaddisznó zárttéri tenyésztésének és vadászatának lehetőségét kívánta feltárni. A végleges értékelés még nem történt meg.

Az Országos Trófeabíró Bizottság megalakulása óta Erdő- és Vadgazdaságunk szervezetében működik, tevékenysége közismert. Feladatát hazai és nemzetközi elismeréssel végzi!

Kísérletet végeztünk a villanypásztornak a vadkárrelhárításban történő alkalmazásáról. A mintegy ötkilométeres, két évig működtetett hálózattal szerzett tapasztalatunk az, hogy a villanypásztor nem képes megakadályozni — egyéb kémiai és mechanikai riasztószerek egyidejű és együttes alkalmazása mellett sem — a szarvast és a vaddisznót megszokott mezőgazdasági táplálkozóhelyére történő kiváltásában és az ottani károsításban. Résztvettünk egyéb erdei

és mezőgazdasági vadkárelhárítási kísérletekben és használatba vettünk több ajánlott eszközt és anyagot is. Mindezek alkalmazása és használata során arra a megállapításra jutottunk, hogy bizonyos állománysűrűség felett a fiatalosoknak és a mezőgazdasági területeknek csak a jól megépített kerítés adhat megbízható védelmet. Így alakítottunk ki egy olyan kerítéstípust, amely megítélésünk szerint 15–20 évig megvédi a károsítástól a növénykultúrákat. Erdősítésekben a mindig sok problémát jelentő kapuk nélkül építjük.

Mindezek után is hiányát érezzük egy könnyen kiszórható — permetezhető — riasztó anyagnak, főleg a vadföldjeinknél történő alkalmazásra, mellyel a szántóföldi növényeinket legalább a vetést követően, de a későbbiek során is, szükség szerint két-három hetes időtartamra védeni tudnánk. Ugyanezen szert lehetne — és kellene a nagyüzemi, nagykiterjedésű, főleg a legnehezebben védhető kukoricatáblák — repülőgépes vadkárelhárítás során alkalmazni.

Az Erdészeti és Faipari Egyetemnek a vadeltartókéesség és a természetes lomb- és rügytakarmány mennyiségének meghatározásában vagyunk társa és gyakorlati segítője. Több esetben tettük lehetővé hazai és külföldi hallgatók tanulmányútját az erdő- és vadgazdálkodás és vadföldművelés témakörében.

Az Erdészeti Tudományos Intézetnek Gazdaságunkban számos kísérleti területe volt, és van. Szinte fel sem tudnám sorolni azokat a kutatókat, akik területünkön dolgoztak és megfordultak, már csak azért sem, mert jelenlegi központunk (Budakeszin) több évig volt otthona az ERTI-nek is.

Több éves közös múltra tekint vissza a Gödöllői Arborétumban folytatott kutatómunka, melynek kivitelezését 1963-tól 1974-ig a Gödöllői Erdő- és Vadgazdaság végezte. Az itt folyó kutatási, termelési, talajjelölkészítési, ültetési és nemesítési munka nemcsak a közvetlenül ott dolgozókra, hanem a gazdaság többi irányító és végrehajtó dolgozójára is hatással volt, és ez segítette az új módszerek megismerését és alkalmazását.

Az erdővédelmi identifikációs csoport munkáját elhelyezéssel, és működésének egyéb feltételeinek kielégítésével segítettük.

Az ERTI kezdeményezésével és támogatásával kezdődtek meg 1958-ban Budakeszin 29 ha-on az Arborétum telepítési munkái. A jelenleg 36,3 ha területű arborétum munkálatait GALAMBOS GÁSPÁR erdőmérnök irányította és irányítja ma is, — 80 évesen. Most készíti elő az 1972-ben megjelent „Budakeszi Arborétum” c. kiadványunk II. kiadását. Keze alól sok jó szakmunkásunk került ki.

Ezekben az időkben, az említett főbb közös munkák és az együttélés során erős személyi kapcsolatok alakultak ki a tudomány művelői és az erdőgazdálkodást végrehajtók között. Ennek az időszaknak hatása még ma is érződik. Azok, akik valamikor részt vettek a kísérleti munkák végrehajtásában, ma is szívesebben foglalkoznak ilyen jellegű feladatokkal. Nemcsak munkájukban, hanem magatartásukban is formáló, alakító erő volt a tudományos munkával és a tudomány művelőivel való találkozásuk.

Megszoktuk, vártuk és várjuk az „Erdészeti kutatások”, a „Faipari kutatások”, az „Erdészeti és Faipari Egyetem tudományos közleményei” című kiadványok, egy-egy időszak kutatásait ismertető, színvonalas számait. Kezdjük megszokni az ERTI Műszaki Fejlesztési Osztályának gépesítési információit — piros füzeteit —, melyeket jól tudunk használni távlati terveink elkészítésekor és fejlesztési döntéseinkben.

Az előttünk álló feladatainkat és azok végrehajtásának főbb feltételeit a következőkben látom:

— Többet kell a kutatásokból hasznosítanunk, megvalósítanunk. Ennek egyik

útja lehetne a szorosabb, és anyagi érdeken — az eredményen — is alapuló együttműködés a kutatóintézetekkel.

— Jobban fel kell készíteni a gyakorlati szakembereket a tudomány befogadására — az iskolai képzés során a megfelelő elméleti ismeretekkel, a vállalati életben pedig a megvalósítási lehetőségek javításával.

Akkor, amikor a továbbiakban is vállaljuk a kutatásokban, kísérletekben való közreműködést, az új keresését és megvalósítását, úgy hiszem, mindnyájunknak — kutatónak, gyakorlati végrehajtónak egyaránt — azt a gondolatot kell megvalósítanunk, mely több évtizede az Erdő- és Vadgazdaságunk központi épületének homlokzatára van felvésve:

A tudomány az életet szolgálja!

A SZEKCIÓULÉSEK

A szekcióülések szakmai ágazatonként, az akadémiai ad hoc bizottságok vezetőinek elnöklete alatt a következő rendben folytak:

Fakitermelés-elnöke DR. KÁLDY JÓZSEF rektorhelyettes egy. tanár

DR. KÁLDY JÓZSEF — A fahasználat fejlesztésének időszerű feladatai

DR. SZEPESI LÁSZLÓ — Újabb eredmények a többcéli fakitermelő gépek hazai alkalmazhatóságával kapcsolatban

DR. WALTER FERENC — A processzorok helye és jelentősége az alföldi nyárasok kitermelésében

HUSZÁR ENDRE — A telepi munkák gépesítésének tapasztalatai és fejlesztési lehetőségei

POSTA JÓZSEF — A hidraulikus markolók szerepe a közelítés fejlesztésében

FINTA ISTVÁN — Saját fejlesztésű, sorozatgyártásra javasolt új erdőgazdasági gépek

DR. MAROSVÖLGYI BÉLA — Aprítéktermelő géplánc, mint szakaszos rendszer műszaki harmóniájának elemzése

KOSZTKA MIKLÓS — Vékony útpályaszerkezetek tönkremenetelének vizsgálata a makkpusztai kísérleti úton

Nemesítés-elnöke DR. SZÓNYI LÁSZLÓ MÉM osztályvezető

DR. SZÓNYI LÁSZLÓ — Lehetőségek-feladatok faállományaink megjavítása érdekében

DR. PÁLL MIKLÓSNÉ — A Nisula-tekercsbe iskolázás hazai tapasztalatai

VARGA BELA — A bükkcsemete nagyüzemi termelése

ZSOMBOR FERENC — Erdészeti fajtaminősítés és fajtaválaszték

AUGUSZTA GÁBOR — A gőnbank kutatás eredményei

DR. NEMETH KÁROLY — A fa infravörös spektroszkópiás vizsgálata

DR. TOMPA KÁROLY — A hárs és a fűz génmegőrzés helyzete és eredményei

Erdői környezet és fatermesztés-elnök DR. JÁRÓ ZOLTÁN főigazgatóh.

DR. JÁRÓ ZOLTÁN — Az akáctermesztés fejlesztésének termőhelyi feltételei

DR. MAJER ANTAL — Százéves első erdőtörvényünk hatása napjaink erdőművelésére

GYARMATINÉ DR. PROSZT SÁRA — Erdészeti csemetekertek termelésre való alkalmasságának vizsgálata

DR. SIMON MIKLÓS — Homoki, mélyfúrásos nyárültetvények vágásérett fatermesztésének értékelése

DR. PAGONYI HUBERT — A fenyőfatermesztés és a gyökérrontó tapló

DR. LENGYEL GYÖRGY, PETRO EDE, BALIKÓ ERZSÉBET, BERÉNYI GYULA

— A permetlé eloszlása lombos faállományok permetezésekor
ZATHURECZKY LAJOS, VÁRFALVI JÓZSEF, DR. KOLONITS JÓZSEF — Vegy-
szeres gyomirtási technológiák
TAKÁCS ISTVÁN — Bozót- és gyomirtás erdőfelújításban *Velupar*-ral

Erdőrendezés, közgazdaság, munkaszervezés-elnöke DR. SALI EMIL MÉM fő-
osztályvezető

DR. SALI EMIL — Erdeink növedéke és a fakitermeiés mértéke
DR. SOLYMOS REZSŐ — Erdőnevelésünk helyzete és fejlesztési lehetőségei
DR. KISS REZSŐ — Kocsányostölgyeseink növedéke
DR. HALUPA LAJOS — A nyárasok ültetési és véghasználati hálózata
DR. SZÁSZ TIBOR — A fakitermelő munkacsoportok létszámának hatása a terme-
lékenységre
JEROME RENÉ — Különböző szervek erdőgazdálkodásának összehangolása
DR. ILLYÉS BENJAMIN — A költségelemzések főbb tapasztalatai
DR. MÁRKUS LÁSZLÓ — A föld gazdasági értékelése az állami erdőgazdaságban
GOLYA JÁNOS — A döntő-rakásoló gépek munkájának szervezése
TOTH MIKLÓS — Erdőrendezési adatok számítógépes feldolgozása során jelent-
kezett erdészeti kutatási és fejlesztési feladatok
GÉMESI JÓZSEF — A mezőgazdasági határtermőhelyek erdészeti hasznosítása
KIRÁLY LÁSZLÓ — Új eljárások a hosszúlejárátú erdőgazdasági üzemtervek ké-
szítésében
DR. RUMPF JÁNOS — Az erdőgazdasági ágazat fejlesztése hatékonysági viszonyai-
nak vizsgálata

Fafeldolgozás-elnök DR. CZIRÁKI JÓZSEF prorektor, egyetemi tanár

DR. CZIRÁKI JÓZSEF — Agglomerált faanyagból készülő építőlapok gyártásának
jelentősége
ERDELYI GYÖRGY — Magasépítészeti faszervezetek fejlesztésének újabb kutatási
eredményei
DR. HADNAGY JÓZSEF — A fahulladék komplex hasznosítása és a lombos fa-
fajok nemesítése terén elért újabb kutatási eredmények
FÜRJES JÁNOS — A műszeres munkamérés gyakorlati alkalmazása fűrészipari
normaalapok kidolgozásában
MOLNÁR FERENC — A vékony hengeresfa feldolgozásának gazdasági jelentősége
VARGYAI KORNÉLIA — Növényvédőszeresek a faanyagvédelemben
SÜMEGHY GÁBOR — Az ablakok hagyományos gyártmány- és gyártási rendsze-
rének módosítása
DR. STRAUZS JÓZSEF — Irányelvek a fűrészáru-gőzölő kamrák tervezéséhez
VARGA MIHÁLY — Paporok tárolási lehetőségének vizsgálata
BORONKAY LÁSZLÓ — Hígáramú pneumatikus szállítás
LÁNG MIKLÓS — A szerszámparaméterek hatása a forgácsolási folyamatra
JAKÁL LÁSZLÓ — Neutronaktivációs faanyagvizsgálatok
DR. BÉLDY FERENC — Forgácsolások klimatikus öregedése

Vadgazdálkodás-elnöke DR. TÓTH SÁNDOR MÉM főosztályvezető

DR. TÓTH SÁNDOR — A vadgazdálkodás távlati terve
DR. KÓHALMI TAMÁS — A vaddisznó állomány felmérése
WALTER DEZSŐNÉ — Zoocönológiai adatok a fácán- és a fogolycsibék természetes
fehérjéttáplálék forrásával kapcsolatos vizsgálatokhoz
DR. SUGÁR LÁSZLÓ — Erdőn és mezőn elejtett özek vizsgálata során tapasztalt
különbségek

Az egyes témák iránt jelentős érdeklődés nyilvánult meg. Megmutatkozott
ez mind a hallgatóság nagy számában és feszült figyelmében, mind a viták
során történt hozzászólásokban. A vitára érkezett kevés előadás ellenére fel-
tűnő érdeklődés kísérte a vadgazdasági szekció munkáját — 60—70-en hallgat-
ták meg és a vitában hűsz szóval hangzott el. Az előadások teljes anyaga
az Erdészeti Tudományos Intézet könyvtárában betekinhető.

FAROSTLEMEZGYÁRTÁS AKÁCFÁBÓL

DR. AMRIK LÁSZLÓ,
KRÁMER ANTAL,
DR. BALOGH GÁBOR

Az akác-kérdés a hazai szakközönség több évtizede vitatott, de mindmáig megoldatlan szakmai problémája a következők miatt.

A fatermelés fokozása alapvető népgazdasági érdek. Ennek kielégítésében az akác, mint gyorsan növő fafaj, jelentős szerepet kaphatna. Alacsony vágás-érettségi kora (25—30 év), magas évi átlagos összes fatermése (8—9 m³/ha), talaj- és éghajlatigénye további telepítését tenné indokolttá.

Másrészt az országban elfoglalt területe (272 ezer ha) az össz erdőterület 22,1⁰/₀-a, a nálánál értékesebb fafajokhoz viszonyítva igen magas.

Ipari hasznosítási lehetősége a faanyagának kedvező műszaki tulajdonságai ellenére csekély, ezért viszonylag értéktelen. Így az említett előnyös tulajdonságai ellenére területarányának további növelése nem indokolt, sőt a jelenlegi fafajpolitikai irányelvek szerint a más, értékesebb fafajoknak megfelelő talajon álló akác állományokat át kell alakítani a meglévő terület arányának csökkentése érdekében. Az 1962. évben végzett erdőgazdasági felmérések és tervezések szerint az akác térfoglalását az akkor ténylegesen meglévő 16⁰/₀-ról 11⁰/₀-ra tervezték csökkenteni.

Az ország adott fafaj-összetételű állományainak gazdaságos hasznosítása az akác-kérdésben kettős feladat megoldását tette indokolttá.

Először meg kellett oldanunk a viszonylag vékony (15—25 cm Ø) és alacsony ha-ként fatömeg 120—150 m³/ha gazdaságos kitermelését. Másrészt meg kellett keresni a korszerű technikával kitermelt fa ipari hasznosítási lehetőségét.

A magyar akác állományok jelenleg ismert iparifa hányada igen alacsony, 25⁰/₀. Ehhez hozzá kell tennünk, hogy ez átlagszám, melyben a jobb és ennél lényegesen kedvezőtlenebb állományok számai egyaránt szerepelnek. Ezért kinyilvánított a gondolat, hogy az átlagnál kevesebb hagyományos iparifa hányaddal rendelkező erdőrészekben a teljes fa feldolgozásával egységes választékot — az erdei aprítékot — termeljük.

A további kérdés az volt, hogy az ismert és általában fenyő apríték előállítására gyártott gépek alkalmasak-e a rendkívül kemény akácfa aprítására és a még ismeretlen az ipar számára megfelelő méretű és minőségű apríték előállítására.

Ezek tisztázása és megfelelő termelési tapasztalatok szerzése érdekében próbüzemelési szerződéssel akác apríték termelést végeztünk a MORBARK TL—22. géppel. A gép a továbbfeldolgozás szempontjából számításba vehető hazai ipari igényeknek megfelelő (furfurol, farostlemez) méretű, egyöntetű aprítékot állított elő.

Az akác rostszerkezetének, valamint az apríték minőségének ismeretében elhatároztuk az üzemi szintű akác farostlemezzgyártási kísérletek végrehajtását a következők szerint.

Dr. Amrik László által korábban végzett eredményes laboratóriumi akác-kísérletek tapasztalata alapján a farostlemez hagyományos gyártástechnológiáján különböző változtatásokat kellett végrehajtani. A nagyüzemi kísérletnél ragaszkodtunk a vizes bezsállításhoz, mert ezáltal az egyébként is élő-nedves faapríték nedvességtartalma tovább volt növelhető és így a defibrálás során az apríték rostosítása kíméletesebbé vált, melynek eredményeképpen filcelődésre alkalmas, ép rostokat nyertünk, igen alacsony százaléku 0 rost tartalommal. A defibrálásnál e szemponton kívül többek között figyelembe kellett venni a hagyományostól eltérő szemszerkezetet, valamint azt a morfológiai ténytet, hogy az akác edényei telítettek inkrusztáló anyagokkal. Ezen elméleti megfontolások arra készítettek bennünket, hogy a defibrálás során a hagyományosnál hosszabb előmelegítési időt és alacsonyabb gőznyomást alkalmazzunk. A tapasztalat azt mutatta, hogy ezen elméleti megfontolás helyesnek bizonyult, mivel jó őrlésfokú és ideális rostfrakciójú szuszpenziót nyertünk. A rostsuszpenziónál a hagyományos vegyszerezést alkalmazzuk sikerrel.

A lapképzés során a szokványostól eltérő jelenségeket nem tapasztaltunk, a lapképző síkszitásgép sebességét a szokvány értéken tartottuk. Ugyanez vonatkozik a préselés technológiájára is.

A teljes egészében vágástéri akác aprítékból előállított farostlemezek fiziko-mechanikai tulajdonságait megvizsgálva megállapítottuk, hogy semmiben sem különböznek a hagyományos fakeverékből készült farostlemezek értékeitől. Az így előállított akác farostlemez felülete tömörebb, egyenletesebb szerkezetű, alapszíne sárgás-zöld tónusú. Az üzemi kísérletek egyértelműen bizonyították, hogy akácfaiból — keverő fajok nélkül is — csekély technológiai módosítással jó minőségű farostlemez állítható elő változatlan költségek mellett.

A tiszta akácfaiból történő lemezzgyártás nagyüzemi tapasztalatai alapján már bátran vállalkoztunk arra, hogy kipróbáljuk az akácfaat, mint keverőfaat is. E kísérletek során a mecseki vágástéri aprítékot saját üzemi vegyes aprítékunkkal kevertük, 50% ill. 30%-os arányban. A kísérletek lefolytatása és kiértékelése után meggyőződhattünk róla, hogy az akácfa akár keverőfaanak, akár önmagában alkalmas nagyüzemi farostlemezzgyártás céljaira. Az így előállított farostlemezeket saját üzemünkben lakkos és laminátos eljárással felületkezeltük, majd a bútoripar egyes üzemeinek natúr és felületkezelt állapotban rendelkezésére bocsátottuk, tapasztalatszerzés céljából.

A kísérlet további indokoltságáról még a következőket. A Mohácsi Farostlemezzgyár jelenlegi alapanyag-szükséglete 240 ezer m³/év. Ennek biztosítása az elmúlt időszakban is nem egy alkalommal országos problémát jelentett, ma sem egyértelműen megnyugtató az eddig alkalmazott fafaj összetétel figyelembevételével. Gazdaságos szállítási körzeten belüli ellátása el sem képzelhető. Az akác fafaj beléptével a kérdés egyértelműen megoldódik.

A Pécsi Állami Erdőrendezés müködési körzetében levő erdőkbek egy évben kitermelhető akác véghasználati fatömege 150 ezer m³/év. A Szegedi Állami Erdőrendezés területén 120 ezer m³/év.

Összesen: 270 000 m³. Ugyanez cserben együttesen csak 90 ezer m³/év. Őszes nyár, füz és fenyőben 64 ezer m³/év.

A mohácsi gyárral szomszédos erdőgazdaságok kezelésében levő „gazdasági” erdőkből egy évben kitermelhető akác véghasználati és gyéritési fatömeg:

Mecseki EFAG	32 ezer m ³ /év
Kuskunsági EFAG	70 ezer m ³ /év
Gyulai EVAG	22 ezer m ³ /év
Gemenci EVAG	36 ezer m ³ /év

Összesen: 160 ezer m³/év

Összefoglalva megállapítható, hogy az alkalmazott termelési és feldolgozási technológiával

1. Az akác fája tisztán — lágy vagy fenyő adalék nélkül alkalmas farostlemez gyártására.
2. Az akác lemez minősége azonos a hagyományos lemez minőségével.
3. Az akácfa felhasználásával az üzem alapanyag szükséglete hosszú távra a földrajzilag közeli területekről biztosítható, jelentős szállítási költség megtakarításával.
4. Az akácfa farostlemezipari alapanyagként történő alkalmazásával új értékelést kaphat az akác fafaj jelentőségét, elfoglalt helyét, értékét, valamint jövőbeni szerepét illetően.

Pályázatot hirdet az Erdészeti Tudományos Intézet Gépkísérleti Állomása *tudományos ügyintézői* munkakör betöltésére a 3/1979. (MEM.E.) MÉM sz. utasítás figyelembevételével. A tudományos ügyintézőnek a Gépek üzemeltetése témacsoportban kell kutatási feladatokat megoldani, illetve a kutató munkában közreműködni. A tervezett kutató munka:

- Az erdőgazdasági gépek üzemeltetési rendszereinek tanulmányozása, értékelése. A munkaszervezetek hatásának vizsgálata a nagyteljesítményű erdőgazdasági gépek üzemeltetésére.
- Az üzemeltetés hatékonyságát befolyásoló tényezők elemzése és ezek hatásmechanizmusának értékelése. A jelenlegi karbantartási-javítási rendszerek és gyakorlat átfogó értékelése az V. ötéves terv gépberuházásainak figyelembevételével.
- Az erdőgazdasági gépek jellegzetes meghibásodásainak műszaki vizsgálata, okainak feltárása (analizálása).

Pályázhatnak, akik főiskolán, egyetemen szerzett gépészmérnöki szakképesítéssel rendelkeznek és 3 éves szakmai gyakorlattal rendelkeznek. A pályázók közül előnyben részesülnek, akik idegen — elsősorban orosz nyelvismerettel rendelkeznek és a későbbiekben hajlandók előbbre sorolásuk érdekében műszaki doktori disszertáció készítésére és állami nyelvvizsga letételére.

*

PÁLYAZATOT HIRDET az Erdészeti Tudományos Intézet Gépkísérleti Állomása *tudományos munkatársi* állás betöltésére a 3/1979. (MEM.E.) MÉM sz. utasítás figyelembevételével. A tudományos munkatársnak a Gépek üzemeltetése témacsoportban kell kutatási feladatokat megoldani, illetve kutató munkában közreműködni. A tervezett kutató munka:

- Az erdőgazdasági gépek üzemeltetési rendszereinek tanulmányozása, értékelése. A munkaszervezetek hatásának vizsgálata a nagyteljesítményű erdőgazdasági gépek üzemeltetésére.
- Az üzemeltetés hatékonyságát befolyásoló tényezők elemzése és ezek hatásmechanizmusának értékelése. A jelenlegi karbantartási-javítási rendszerek és gyakorlat átfogó értékelése. Modellek kidolgozása ezek fejlesztésére, az V. ötéves terv gépberuházásainak figyelembevételével.

- Az erdőgazdasági gépek jellegzetes meghibásodásainak műszaki vizsgálata, okainak feltárása (analizálása).

Pályázhatnak, akik az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Gépészmérnöki Karán, illetve a Budapesti Műszaki Egyetem Mezőgazdasági Gépészmérnöki Karán, a mezőügyi Mezőgazdasági Gépészeti Főiskolán vagy más hasonló szakképesítést nyújtó egyetemen, vagy főiskolán szereztek diplomát és legalább 3—5 éves szakmai gyakorlattal rendelkeznek. A tudományos munkatársi állás betöltéséhez a 12/1976. (MÉM.É.17.) MÉM sz. utasításban előírt műszaki doktori fokozat és egy állami nyelv- vizsga bizonyítvány szükséges, illetve az egyetem által védésre elfogadott doktori disszertáció.

*

A pályázatoknak tartalmaznia kell:

- a pályázó jelenlegi munkahelyét, beosztását, besorolási munkakörét és alap- fizetését
- a pályázó eddigi szakmai munkájának és eredményeinek részletes ismerte- tését, tudományos munkájának részletes ismertetését (publikációk, tanulmá- nyok felsorolása)
- nyelvismeretét a nyelvismereti fok megjelölésével
- jelentősebb külföldi tanulmányútjait
- esetleges kitüntetései
- a kiírt témakörre vonatkozó tudományos elképzeléseit

A pályázathoz csatolni kell:

- géppel írott részletes önéletrajzot
- a szakképzettséget igazoló oklevelet, vagy annak hiteles másolatát
- 3 hónapnál nem régebbi hatósági erkölcsi bizonyítványt
- a C—0243—15b rsz. írógéppel kitöltött Törzslapot

A betöltendő állás után a 16/1977. (XII. 1.) MűM sz. rendelettel módosított 2/1974. (II. 17.) MűM sz. rendeletben az erre a munkakörre megállapított illetmény jár. A pályázatot az előírt mellékletekkel együtt az Erdészeti Tudományos Intézet fő- igazgatójához (1277 Budapest, Pf. 17.) 1979. június 31-ig keli benyújtani. Felvilágo- sítást ad az intézet Gépkiérletli Állomásának igazgatója, Budapest, VII. k. Péterfy Sándor u. 32. és az intézet személyzeti vezetője.

Fenyőcsemete-termesztés kapcsán végzett, vegyszeres gyomirtási vizsgálatok ered- menyeiről olvashatunk a Revue Forestière Française 1978. évi, 3. számában, H. Fro- chot tanulmányában. Közvetlenül erdőszegélyhez csatlakozó, vágásterületen létesített csemetekertben kiiskolázott, egyéves luc-, duglász-, erdei- és vörösfenyő-csemeteket kezelt a kiiskolázást közvetlen követően, március hóban. A talaj kissé durva homo- kos, csekély agyag- és szervesanyag-tartalommal, nagy átteresztőképességgel. Ilyen- formán a talajba juttatott vegyszerek gyors mélybe hatolási lehetősége, az esetleges fitotoxikus hatás érvényesülésének a veszélye fokozott mértékű. Ezt a szárazság miatti szükségessé vált rendszeres öntözések is elősegítették a kísérlet évében. Mindent egy- bevetve, a kísérlet során a fitotoxikus veszélyeztetés kockázata maximális volt. 13 féle aktív gyomirtó szert, ill. ezek kombinációit alkalmazták, mint dalapon, neburon, dichlobenil, chlorthiamide, atrazine, simazine, 2,4—D Amine, paraquat + diuron, asulame, Velpar; granulált, ill. vízben oldott formában. A négy ismétléses kísérleti sorba kapával gyomtalanított, valamint mindenféle (vegyszeres vagy mechanikai) gyomirtást nélkülöző parcellákkal is illesztettek. A kezelés idején csupán a vörösfenyő rügyei voltak már megduzzadva, a többi fenyőnél a rügyek nem mozdultak. A fito- toxicitás megfigyelését a kezelés évében április elejétől október közepéig, folyamato- san végezték, a gyomosodási állapotot június végén és október közepén rögzítették.

A kis adagú (4000 g/ha), granulált dalapon, a neburon és a 2,4—D Amine vegsze- rek semmiféle fitotoxikus hatást nem eredményeztek. (A szerző a neburonnal kap- csolatban megjegyzi, hogy ezzel a gyomirtó szerrel már jó eredményt ért el a nyár- dugványozások kezelésénél.) A vörösfenyőt — az asulame kivételével — valamennyi többi gyomirtó szer, ill. ezek kombinációi károsították. A triazintartalmú szerek, to-

vább az asulame és a dichlobenil egyértelműen semmiféle fitotoxikus hatást nem mutattak az erdeifenyőnél; a lucnál és a duglásznál nem lehetett ilyen egyértelmű megállapítást tenni velük kapcsolatban. A chlorthiamide, a nagy adagú (40 000 g/ha), vízben oldott dalapon, a paraquat + diuron és a Velpar hatóanyag-tartalmú gyomirtó szerek fitotoxikus hatása általában erőteljes volt, különösképpen a vörösfenyőnél.

A gyomirtás eredményességét illetően, a Velparos kezeléskor a terület még októberben is teljesen gyommentes volt, de az atrazine, paraquat + diuron és a chlorthiamide szerek után is, 20% alatt maradt a gyomborítás aránya a tenyészeti időszak végén. A kétszikű gyomok ellen 1000 g/ha hatóanyag-mennyiségben a 2,4-D Amine szer kellően hatásos. Minthogy e szernek fitotoxikus hatása nincs, a granulált dalaponnal kombinálva, a rügyfakadás előtt, egymást követő két kezelésben való alkalmazását tartja a szerző kockázatmentesen javasolható, hatékony gyomirtó megoldásnak. A Velpar elnevezésű, új herbicidnél figyelemre méltó az egész tenyészeti időszakban érvényesülő teljes gyomirtó hatás. Az a körülmény, hogy a kísérletekben a meglehetősen nagy adag (2700 g/ha) mellett is, az erdeifenyő-csemeték csupán 50%-ánál mutatkozott fitotoxikus hatás, azt a reményt kelti, hogy további kísérletekkel feltárható a megfelelő szelektív hatás (talán 1000–2000 g/ha dózishatárok között).

(Ref.: dr. Tóth B.)

Dr. Madas András „Erdészeti politika” c. könyvét 1978. év végén jelentette meg az Akadémiai Kiadó. A szerző a XVI. fejezetre tagolt, közel 300 oldalas munkájában mintegy háromnegyed évszázad erdészeti politikájáról ad számot és közel negyedszázadra tekint előre. Munkáját elsősorban a gyakorlatban — ahogy ő írja —, a fő mellett dolgozó névtelen erdésznek ajánlja. Ennek megfelelően a tudományos vizsgálatokba, elemzésekbe is csak olyan mértékig megy el, ameddig az erdészeti, faipari és fakereskedelmi szakközönség széles körében még fenntartható az általános érdeklődés. E célt szolgálja a szerző könnyed, világos stílusa is.

Az I. fejezetben az erdészeti politika elméletének logikus magyarázatával találkozunk és bemutatja annak helyét a tudományok rendszerében. Az itt nyújtott történeti áttekintés a szakember számára is nélkülözhetetlen. A politikai gazdaságtan, a gazdaságpolitika elmélete, a tervezés tudománya fejezetében bemutatja a Szerző a fagazdasági blokk egyes elemeinek a népgazdaság ágazati rendszerében elfoglalt helyét. A fagazdaságot — igen helyesen — mint közgazdasági blokkot, közgazdasági kategóriát értékeli, fogalmi meghatározásával az Előszóban találkozunk.

Helyesen mutatja be a fa- és fatermékek világgazdasági szerepét, jelentőségét, továbbá az iparifa felhasználásának nagyságrendjét és összetételét. Az erdőgazdálkodás termelési funkciói között találjuk a vadgazdálkodást, de felveti az e téren meglevő hazai és nemzetközi ellentétes véleményeket is. Kellő súlyt ad e fejezetben az erdő környezetvédelmi feladatainak. Tárnyilagosan mutatja be a hazai (főként *Keresztesi*), illetve nemzetközi eredményeket, nézeteket. Az urbanizáció, a technika

gyors fejlődése minden államot, az emberi környezet romlásának mérséklésére, a természetvédelem nemzetgazdasági jelentőségének elismerésére kötelezi. A Szerző helyesen utal arra, hogy az erdő környezet- és természetvédelmi feladatának állami szintű elismerésében akkor tudunk majd számottevően előrelépni, ha az erdőértékelésen belül az eddiginél objektívebben tudjuk számításba venni az immateriális szolgáltatások értékét.

A III. fejezetben — az eddigi publikációit kiegészítve a FAO legújabb adataival —, a világ és Európa földterületének megoszlásáról és hasznosításáról, valamint az iparifa felhasználás alakulásáról, annak szerkezeti változásáról kapunk tájékoztatást.

A IV. fejezettől egyre több történeti áttekintéssel, gazdaságpolitikai vonatkozású elemzéssel örvendeztetni meg olvasóit. Különösen e fejezettől kezdve lesz a könyv közművelődésünk hatásos eszköze. A Szerző jól ötvözi az általános- és gazdaságpolitika, a gazdaságföldrajz és történelemtudomány, továbbá az erdészeti, faipari fejlődés korszaki eseményeit. Az erdészeti politika irányítói — minden valószínűség szerint a fafelhasználás, az erdőok alapfunkciói iránti távlati szükségletek prognosztizálásához térnek majd leggyakrabban vissza. A fát helyettesítő iparok gyorsütemű fejlődése, a gazdasági növekedési ütem korszakos változása miatt számottevő probléma nehezíti a jövőbelátást. A fa és fatermékeknek a magyar gazdasági életben betöltött szerepét jól tükrözik a közölt trendvonalak, de az egyes időszakok közötti konkrét szükségleteket gazdasági helyzetünk és annak szabályozása, továbbá a nemzetközi környezet is jelentősen befolyásolja. Jelenlegi ismereteink szerint a fa ipari hasznosítása a prognosztizáltnál alacsonyabb, a tüzelési célú fogyasztás kissé magasabb szinten várható, főként az 1981—1986-os időszakban.

A könyv szakmai jelentősége a következőkben foglalható össze:

- Helyesen mutatja be — az általános közgazdaságtan alapján — az ágazati gazdaságtan fontosságát.
 - A népgazdaság munkaerő-helyzetének távlati alakulásából megfelelően vezeti le az ágazat ill. szakágazat várható munkaerő-gondjait.
 - Pozitívuma az anyagnak a cserearányromlás ágazati, szakágazati kihatásainak elemzése.
 - Helyesen szorgalmazza az erdő immateriális hasznának a jelenleginél szélesebb körű tudományos kutatását.
 - Jól hangsúlyozza a műszaki fejlesztést megelőző tudományos kutatás és a szakemberképzés összefüggéseit, fontosságát.
 - Rámutat a termelési rendszerek szakágazati kimunkálásának fontosságára.
 - Megfelelően hangsúlyozza a differenciált erdőgazdálkodás bevezetésének szükségességét és rögzíti kialakításának alapvető szempontjait.
 - Kiemeli — a faellátás szempontjából igen fontos — 16 cm átmérő alatti fenyő hengeresfa feldolgozását.
 - A fejlesztés irányainak megjelölése sokéves tapasztalaton, megfigyelésen alapul, az utóbbi évek eredményei alapján azonban azok kisebb korrekcióra szorulnak.
- Madás András „Erdészeti politika” című szakmai könyve irodalmunkban hiánypótló munka. Az elmúlt 30—40 évben kevés erdész szakembernek adódott lehetőség arra, hogy a hazai és nemzetközi erdészeti-faipari fejlesztés tevékeny részese lehessen. Ezért mindnyájunk számára fontos és hasznos, hogy a Szerző ismereteit rendszerezte és mintegy életművet kiadásra előkészítette. A szép megjelenítés és a gondos kiadói szerkesztés az Akadémiai Kiadót dicséri. Biztos vagyok abban, hogy az „Erdészeti politika” nemcsak a szakmánkban dolgozóknak, hanem a gazdasági életünket irányítóknak is igen hasznos olvasmánya és munkaeszköze lesz.

Dr. Váradi Géza

Dr. Szász Tibornak a tavaly augusztusban erdészeti balesetekkel foglalkozó lengyelországi szemináriumon tartott előadásáról elismerőleg emlékezik meg dr. B. Stehlike az ALLGEMEINE FORSTZEITSCHRIFT 5. számában. Dr. Szász tanulmányában baleseti súlypontokat tárt fel tevékenységenként (döntési mozzanatonként), napszakonként (délelőtti és délutáni csúcok), terephajlás szerint (hajlásszöggel fokozódó baleseti veszély) és a balesetet szenvedettek kora szerint (fiatal és idős munkások fokozott veszélyeztetettsége).

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Rovatvezető: Király Pál

A **fatechnológiai szakosztály** ülést tartott. Az éves munkatervnek megfelelően ZÁGONI ISTVÁN igazgatóhelyettes-főmérnök előadásában megvitatták a „Hulladékhasznosítás az elsődleges faiparban” c. dolgozatot. A részletes, számszerű adatokkal alátámasztott, vetített diaképekkel illusztrált előadás az alábbiakban foglalható össze:

- A „hulladék” kifejezés tartalmában, hangulatában és lényegében is hibás. Helyette új fogalom lenne szükséges, pl. „nem hasznosított fa-nyersanyag”.
- Az európai fapelhasználás ezredfordulógig számított trendje is bizonyítja, hogy a faanyag racionálisabb kihasználása mellett elengedhetetlen lesz az eddig „fel nem használt” fa-nyersanyag célszerű hasznosítása. Az „ipari hasznosítás”-nak el kell érnie a 90%-ot.
- A hazai felhasználás trendje is sürgeti a kérdés halaszthatatlan megoldását.
- A hasznosítás öt területen lehetséges: mechanikai (lemezipari), cellulózipari, kémiai, biológiai, energiatermelési.

A feladat három téren jelentkezik: 1. *Szemléletváltozás* (nem „hulladék”, hanem hasznos, mondhatni, egyik főtermék legyen: új, értékes választék, apríték). 2. *Technológiai* kérdések (az elsődlegesen faipar technológiai folyamatába szervesen be kell építeni az *aprítéktermelést* is). 3. *Gazdasági* kérdések (elsősorban az ár rendezése).

A felkért hozzászólók referátumának témái voltak: VÖLGYI FERENC „A fűrészüzem hulladék jellemzői és munkafolyamatba épített kezelésének tapasztalatai Zircen; példa a »tisztá üzemre.«”. BENEDEK ZOLTÁN „A továbbfeldolgozás során keletkező hulladék jellemzői és kezelésének egyes kérdései Nagykorösrön”. KOCISIS MIKLÓS „Az elsődleges faiparban keletkező hulladék környezetszennyező hatása, a hulladék kezelésének gazdasági kérdései”.

A szakosztály úgy határozott, hogy rövid időn belül ajánlást készít az OEE elnöksége felé.

*

Az **erdőfeltárási szakosztály** ülésén BONCZ TIBOR, az ÁEMI osztályvezetője tájékoztatást adott az erdőfeltárással kapcsolatban végzett felmérési eredményekről és teendőkről. Az ÁEMI 1976. évi felmérése évvégi állapotként erdőgazdasági kezelésben 1705 km burkolt utat és 371 km erdei vasutat rögzített. Az úthossz 16⁰/₀-a aszfaltburkolatú, 38⁰/₀-a itatórt makadám, 34⁰/₀-a vizes makadám és 12⁰/₀-a kőszórásos javított út.

Ezen jelentős feltaróhálózattal kapcsolatos időszerű kérdések a szakosztály véleménye szerint a következők:

- *Korszerű, egységes műszaki nyilvántartást* (a burkolt utak mellett) a profilírozott földutakra is célszerű kiterjeszteni.
- *Az erdészeti utak fenntartása* az egyre nagyobb forgalmi igénybevétellel nem tart lépést, azok állaga rohamosan romlik. Szükségszerű a fenntartási-karbantartási munkák szervezetesebbé tétele, folyamatos, tervszerű végzése és gépesítése.
- A nagyobb igénybevétel sok esetben szükségessé teszi az *erdészeti utak burkolatának megerősítését*, helyenként a *vonalvezetés korszerűsítését*. Általános problémát jelent az autós turizmus igényeinek kielégítése.
- A *távlati feltárástervezést* a MEM Erdőrendezési Szolgálat (az ÁEMI utódaként) a hosszú távú (10—20 éves) fagazdasági fejlesztési tervekben továbbra is végzi. A jövőben szükség lesz az üzemtervek feltárási-anyagmozgatási tervekkel történő kibővítésére. Az ötéves fahasználati tervezés során az erdőgazdaságoknál ötéves feltárási terv is készüljön.

— A feltároló utak építése saját rezsisben, az erdőgazdaságok mélyépítési részlege (alacsonyabb rendű utak esetében az érintett erdészetek) útján is történik. Az erdészeti ágazat egyéb szektor területét érintő útépitéséinél még megoldásra vár a pénzügyi és kivitelezői kooperáció kérdése.

*

A gépesítési szakosztály munkatervének megfelelően ülését a Piliis Állami Park-erdőgazdaságnál tartotta. A szakosztály tagjai meghallgatták DR. MADAS LÁSZLÓ-
nak, a Parkerdőgazdaság igazgatójának előadását az erdőgazdaság munkájáról.

A résztvevők az előadást követően megtekintették az új lepencei felkészítő telepet és a központi javítóműhelyt.

Az előadást és a gépbemutatót követő vitában felszólalt: SZÓKE MIKLÓS (Eger), KAUFMANN JÓZSEF (Budapest), SZABÓ GYÖZŐ (Eger), VIDA ZOLTAN (Visegrád), MOGYORÓSSY JÓZSEF (Keszthely). A vitát DR. KÁLDY JÓZSEF szakosztályvezető vezette és foglalta össze. A résztvevők kedvezően értékelték: a saját tervezésű és kivitelezésű felkészítő gépsort; azt, hogy az erdészeti gépeket a műszaki erdészet üzemelteti (90 %-ban) és javítja; a műhelyben alkalmazott prémiumrendszert; a gépek egyedi, kartonos nyilvántartását. Javasolták a darabos fejlesztését, a gyűjtőrekeszek kialakítását, típus-szűkítést a gépeknél, a fogadópad három tartós megoldását és a felkészítő gépsorra kerülő fa átmérőjének 20 cm-ben való maximalását.

*

Az erdők a közjóért szakosztály budapesti ülésén GÁSPÁR-HANTOS GÉZA igazgatóhelyettes előadás keretében ismertette az erdőgazdálkodás távlati komplex fejlesztésével kapcsolatos határozatokat. Hangsúlyozta többek között a fafelhasználás világszerte mutatókozó dinamikus fejlődését, amely hazánkra is jellemző. Felhívta a figyelmet a fafajpolitikára megfelelő alakítására és a szükség szerinti változtatások átvezetésének fontosságára. Vázolta a fatermesztés és a feldolgozás szerkezetének várható alakulását.

A szakosztály HALÁSZ TIBOR tómafelelős előterjesztésében megvitatta a „Regionális tervezési metodika” c. tanulmányt. Az előzetesen szétküldött vitaanyag pozitív visszhangot keltett. A vita során MÉSZÁROS JÓZSEF rámutatott: törekedni kell arra, hogy a területi tervezés során érvényesüljenek az erdészeti tájrendezési elvek is. GÁL JÁNOS a fatermeleési és tájrendezési tervek átfedésének elkerülésére hívta fel a figyelmet. TÓTH IMRE szükségesnek tartotta felvenni a kapcsolatot a mezőgazdasági meliorációs tervek készítő és koordináló MEM Növényvédelmi és Agrókémiai Központtal.

A szakosztály — az elnökség határozatának megfelelően — megtartotta vezetőségválasztó ülését. Ezen a szakosztály vezetőjének ismét MÉSZÓLY GYÖZÖT, titkárnak SZENTHE ADAMOT, majd gazdasági felelősnek BIRÓ LÁSZLÓNÉT, propaganda felelősnek DALA LÁSZLÓT választotta. Az ülés keretében az erdészeti melioráció feladatainak kidolgozására alakult munkabizottság anyagát vitatták meg, illetőleg azt véglegesítették. Témafelelőse RUMSZAUER JÁNOS erdőfelügyelőség vezető volt.

*

Az erdőrendezési szakosztály ülése DR. KISS REZSÓ „A fatömeg-felvételi versenyek tapasztalatai” c. összefoglalóját vitatta meg. Ezt követően megválasztotta új vezetőjét. A szakosztály elnöke GÁSPÁR-HANTOS GÉZA, titkára RADA ANTAL, gazdasági felelős BÁTKAJ SÁNDOR, agrárszektor felelőse TORONDI KÁLMÁN, ifjúsági felelőse ÓZ GUSZTAV, környezet- és természetvédelmi felelőse SIMON JÓZSEF, oktatási összekötője SZENTKUTI FERENC.

*

A HELYI CSOPORTOK ÉLETÉBŐL

A budapesti MEM csoport, kapcsolódva a Magyar Tudományos Akadémián rendezett Erdészeti és Faipari Tudományos Üléshez, meghívta tagságát DR. KERESZTESI BÉLA akadémikus, ERTI főigazgató előadására, melyet „Beszá-

moló a VIII. Erdészeti Világkongresszusról” címmel tartott.

*

A budapesti MN csoport vitadélután szervezett. Ezen DR. ADORJÁN JÓZSEF a mézgás éger erdőművelési tudnivalóiról tartott előadást diavetítés kíséretében. Ezt követően SZIRCSAK FE-

RENC, a helyi csoport titkára számolt be a csoport munkájáról, majd megválasztották a vezetőségválasztást előkészítő jelölő bizottság tagjait. A vitadélután keretében, amelyet a kaszói erdészetnél tartottak, csemetenevelési és erdősítési problémákat vitattak meg a résztvevők.

A csoport budapesti központjában ugyancsak vitadélután keretében vitatta meg KOTÁNY GYÖRGY főmérnök és JÁRÁSI LÁSZLÓ osztályvezető tájékoztatását az elmúlt év gazdasági eredményeiről (és ezen belül az erdőművelési ágazatok teljesítéséről) és az 1979. évi feladatokról. SZIRCSÁK FERENC csoportvezető az erdőművelési munkák gépesítésének lehetőségeiről, PÁLHALMI JÁNOS előadó a vegyszerezés módszereiről tartott előadást. Az előadásokat élénk vita követte.

*

A kaposvári csoport zamárdi szakcsoportjának rendezésében „A cser szerepe és helye az észak-somogyi erdészetek fafajgazdálkodásában” témakörben tartott rendezvényt a zamárdi erdészet szántódi telepén. Az összefüggés nélküli előadás hangzott el „A cser erdőművelési, fahasználati kérdései, különös tekintettel a somogyi termőhelyi adottságokra” címmel KISS ERNŐ erdészetvezető részéről. A továbbiakban „A cser fafajgazdaságossági mutatói, a kereskedelmi forgalmazás bel- és külföldi lehetőségei” címmel PÁSZTOR LÁSZLÓ osztályvezető tartott előadást. Az előadók, valamint a hozzászólók rámutattak a cser feldolgozási és értékesítési problémáira, melyek a többi fafajhoz viszonyított aránytalanságban jól tükröződnek. Ezen aránytalanságok az 1980-as árrendezés után várhatóan tovább fokozódnak. Ennek kiküszöbölésére a Somogyi EFAG-nak jól fel kell készülni olyan termékszerkezet-változtatásra, mely lehetővé teszi a cser gazdaságos feldolgozását és értékesítését (Somogyban a cser részaránya magas). Az előadások után helyszíni bemutatókon a résztvevők cseres és cseres-tölgyesek felújítását, véghasználati területeket tekintették meg.

*

A kecskeméti csoport az IBUSZ közreműködésével Nagyvárad—Kalotaszeg—Kolozsvár—Szamosújvár—Borsa—Beszterce—Kampulung—Borsa—Jód—Máramarossziget—Nagybánya—Koltó—Szatmárnémeti—Nagyvárad útiránnyal tanulmányúton vett részt. A tanulmányút résztvevői megismerkedhettek a Radnai-havasok szép lucfenyveseivel, a Gu-

tin-hegység bükköseivel-tölgyeseivel. Sok kopárosodó hegyoldalt láthattak a Körösök és a Szamos vízgyűjtő területén, de több helyen szép természetes újulatokat is. Külön élményük volt a Borgói-hágón való átkelés és a kolozsvári botanikus kert. A szakmai látni-valókhöz célszerűen kapcsolódott a kalotaszegi táj, az Iza-völgyi népi faépítéssel, a koltói Petőfi emlékhely megismerése.

*

A miskolci csoport vezetőségi ülésén VÁRFALVI JÓZSEF csoport-titkár ismertette az 1978. évi egyesületi munkát, a munkában tapasztalt nehézségeket, majd tájékoztatta a vezetőséget az 1979. évi feladatokról. Ezt követően megválasztották a vezetőségválasztást előkészítő jelölőbizottságot.

A csoport közreműködésével szervezett vegyszerezési-növényvédelmi tanfolyamon ZATHURECZKY LAJOS osztályvezető előadásában ismertette a vegyszeres gyomirtás fejlődését és az elmúlt évi gazdasági eredményeket.

GERZSENYI KATALIN tud. munkatárs előadását a kullancsfajták és az általuk előidézhető vírusos megbetegedések témakörének szentelte.

DR. KOLONITS JÓZSEF tud. főmunkatárs a növényvédőszeresek tárolásáról és biztonsági előírásainak alkalmazásáról tartott előadást.

Az előadók diápekkel szemléltették mondanivalójukat.

*

A pécsi csoport vezetőségi ülésen készítette elő az 1979. évi vezetőségválasztást.

*

A szegedi csoport vezetőségi ülésén VIDA LÁSZLÓ csoport-titkár beszámolt az 1979. I. negyedévi munkáról, majd ismertette az OEE elnökségének irányelveit az 1979. évi vezetőségválasztással kapcsolatban. Ezt követően megválasztották a jelölő bizottságot.

A csoport tevékenységéről szóló tájékoztatót megvitatta az MTESZ Csongrád megyei Szervezetének elnöksége. A helyi csoport írásbeli tájékoztatása, az opponens véleménye és az elnökség megállapítása alapján a csoport munkája rendszeres, tartalmas, színvonalas: fórumot biztosít a szakemberek részére. Jól kapcsolják össze az ifjúságpolitikai elvek, célok szolgálatát a tudományos ismeretterjesztő, propaganda tevékenységgel. Jelentős a munkabizottsági tevékenységük. Kiemelkedően állják az egyesületi hagyományokat. Együttműkö-

désük a társ-egyesületekkel jó, az anyaegyesülettel, az MTE SZ Csongrád megyei Szervezetével kiváló. Az elnökség a csoport vezetősége és tagsága eredményes munkájáért elismerését fejezte ki és azért köszönetet mondott.

*

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották:

Budapesten GERGELY ATTILA „A vállalati szociálpolitika egyes szociológiai kérdései”, DR. TAPFER DEZSŐ „A kőlelti Bakony gombái”, SCHÄPFER JÁNOSNÉ „Beszámoló a X. Nemzetközi Gombakongresszusról”.

Balassagyarmaton DESSEWFFY IMRE „A fűrészipari rekonstrukció eddigi eredményei és a további feladatok”, GERZSENYI KATALIN „A motorfűrészes balesetek valódi okai és a megelőzés lehetőségei”.

Győrött DR. HALUPA LAJOS „A gabrikovo—nagymarosi vízlepcsőrendszer megépítésének hatása a Szigetköz erdőállományaira, fafaj- és értékváltozására”.

Kecskeméten DR. JÁRÓ ZOLTÁN „Termőhelyértékelés — földértékelés”.

Szegeden DR. FODOR TAMÁS „Vadgazdálkodás Algériában”.

Tatabányán DESSEWFFY IMRE „Hazai fafeldolgozásunk fejlesztése a reális lehetőségek tükrében”.

*

Kitüntetés

A mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter DR. SZÉPESI LÁSZLÓT, a mezőgazdasági tudományok doktorát. az ERTI főigazgatóhelyettesét az erdőgazdasági munkák gépesítése, műszaki fejlesztése terén végzett kiemelkedő munkája, a biztonságtechnikai berendezések kifejlesztésében elért eredményes tevékenysége elismerésül hazánk felszabadulásának 34. évfordulója alkalmából **Eötvös Lóránd Díj** kitüntetésben részesítette.

Nyugdíjazás

FRÓNA ANTAL, a hajdúböszörményi TÓVALL erdőszce 40 évi szolgálat után nyugdíjba vonult.

*

Halálozás

FODOR VINCE vasdiplomás erdőmérnök, Egyesületünk volt belső munkatársa, gazdag életének 94. évében Budapesten csendesen elhunyt. Temetésén képvisellel és koszorúval tisztelegünk emléke előtt.

LÁNG GYULA erdőmérnök, osztályvezetőhelyettes, a nyíregyházi helyi csoportunk vezetőségi tagja életének 44. évében hosszas betegség után tragikus körülmények között elhunyt.

*

Új tagfelvétel

BOROS ISTVÁN erdőmérnök-hallgató, Újszász; GODA JÁNOS erdőmérnök, Debrecen; KOVÁCS ANDRÁS erdőmérnök, Tiborszállás; KOPPÁNY TAMÁS erdőszce-technikus, Nyíregyháza; SÖRÖS LÁSZLÓ technikus, Baktalórántháza; REBÁK SÁNDOR technikus, Baktalórántháza; OLÁH IMRE technikus, Baktalórántháza; FETTLIK JÁNOS erdőszce-technikus Jánossomorja; HORVÁTH JENŐ erdőszce-technikus, Jánossomorja; NAGY BEATRIX államháztartási ügyintéző, Győr; PÉNTÉK LAJOS mezőgazdasági technikus, Jánossomorja; PODHRACZKY ANDRÁS maros, Budapest; TÓTH LÁSZLÓ faipari technikus, Berzence; VIDA ZOLTÁN mérlegképes könyvelő, Nagyatád; REPÁSZKY GEZA mezőgazdasági gépész üzemmérnök, Esztergom; FEKETE ZSIGMOND erdőszce, Hajdúböszörmény; SÖRES ANTAL erdőgazdasági szakmunkás, Hajdúböszörmény; SOMOS PÉTER erdőmérnök, Sopron; SZATYAY ISTVÁN okl. mérlegképes könyvelő, Sopron; HENTER PÁL erdőmérnök, Balotaszállás; FARKAS JÁNOS erdőszce-technikus, Kunadacs.

AZ ERDŐ szerkesztő bizottsága: Vezető Keresztési Béla akadémikus, Budapest, főmunkatárs: Jérome René, Budapest; Tagok: Balázs István, Budapest; Boldizsár Antal, Miskolc; Botos Géza, Debrecen; Büttner Gyula, Visegrád; Deák István, Tamási; Dobay Pál, Visegrád; Erdős László, Budapest; dr. Fűrész Oszkár, Sopron; Gáspár Hantus Géza, Budapest; Hauser Rudolf, Szentbalázs; dr. Herpaly Imre, Sopron; Jahn Ferenc, Eger; dr. Járó Zoltán, Budapest; dr. Káldy József, Sopron; dr. Kecskés Sándor, Sopron; Keszthelyi István, Budapest; Királyi Pál, Budapest; dr. Királyi Ernő, Budapest; dr. Kiss Rezső, Budapest; dr. Madas András, Budapest; Mandlik Béla, Budapest; Murányi János, Budapest; Rácz Antal, Budapest; dr. Sali Emil, Budapest; dr. Solyom Rezső, Budapest; dr. Speer Norbert, Budapest; Stádel Károly, Győr; Szegedi András, Szolnok; dr. Tóth Sándor, Budapest; dr. Varga Ferenc, Sopron; Vida László, Szeged; Vörösmarty Zoltán, Oroslány.

Olasznyár, óriásnyár ...

	OLNY		OLNY
	265	m ³ /ha	515
	201	eFt/ha	354
	ÓNY		ÓNY
	155	m ³ /ha	274
	127	eFt/ha	145

iszapos homók-rétegen tekvo
gyengen humuszos
homok

gyengen
humuszos homokkal
borított reti talaj

hozam
19 év
alatt